

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI
SZERZŐK AZ
ÚJ MAGYAR IRODALMI LEXIKONBAN

Aktualizálva: 2003. május

ABÁDI NAGY Zoltán

(Abádszalók, 1940. nov. 16.): irodalomtörténész, műfordító. 1965-ben a KLTE m.-angol szakán szerzett diplomát. 1965-től gimnáziumi tanár, 1970-től a KLTE angol tanszékén tanársegéd, 1971-től adjunktus, 1981-től docens, 1993-tól tanár. 1991-92-ben tanszékvezető, az Angol-Amerikai Intézet igazgatója, 1992-93-ban a bölcsészkar dékánja, 1993-95-ben az egyetem rektora. Az irodalomtudomány kandidátusa (1979), doktora (1993). 1967-68-ban a leeds-i, 1972-73-ban a Duke Egyetemen ösztöndíjas; 1987-ben a joensuu-i, 1987-90-ben a minnesotai, az oklahomai, az irvine-i egyetem vendégtanára. A Filológiai Közöny szerkesztőbizottságának tagja. A Hungarian Journal of English and American Studies (HJEAS) főszerkesztője. A Modern Filológiai Társaság alelnöke. Szentgyörgyi Albert-díjas (1996). Kutatási területe a 18. sz.-i angol és a 20. sz.-i, főként kortárs amerikai irodalom.

Művek

Swift, a satirikus és tervező, 1973;
Válság és komikum, 1982;
Az amerikai minimalista próza, 1994;
Mai amerikai regénykalauz, 1995;
Világregény – regényvilág, 1998.

ANGYAL Dávid

1880-ig Engel (Kunszentmárton, 1857. nov. 30.–Bp., 1943. dec. 18.): történész, irodalomtörténész. Középiskoláit Szentesen, Szegeden és Bp.-en végezte, majd a bp.-i egyetemen 1879-ben bölcsészdoktorátust, később tanári oklevelet, 1896-ban egyetemi magántanári címet szerzett. Dolgozott az egyetemi könyvtárban, tanított középiskolában, majd 1909-től 1925-ig a bp.-i egyetemen az újkori m. történelem, 1925-29-ben az egyetemes történelem tanára, 1929-1935 között pedig a bécsi M. Történeti Intézet igazgatója lett. 1910-től a Kisfaludy Társaság, 1902-től az MTA lev., 1917-től rendes, 1936-tól t. tagja volt. Szerkesztette a Történeti Szemlét 1912-1922 között, a Tisza-évkönyvet 1922-25-ben, Károlyi Árpáddal a Bécsi M. Történeti Intézet évkönyvét 1931-35-ben. Irodalomtörténészként indult. Gyulai Pál és Péterfy Jenő tanítványaként a Budapesti Szemle köréhez tartozott, és a Nyugat közvetlen elődjének, a Szerdának munkatársa volt. Tudományos eredményeit liberális szemlélet és pozitivisták tényföltárás jellemzi. Írt középiskolai tankönyvet, és fordított tudományos ismeretterjesztő műveket. Tanári működése is jelentős.

Művek

Berzsenyi Dániel, 1879;
Késmárki Thököly Imre 1657-1705, 1-2, 1888-89;
KISFALUDY Sándor Minden munkái, 1-8, kiad., bev., 1893;
Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinándig (A magyar nemzet története, 6), 1897;
SZALÁRDI János Siralmas krónikája, kiad., bev., 1898;
CSEREI Mihály históriája. Szemelvények, kiad., bev., 1899;
Erdély politikai érintkezése Angliával, 1902 (németül is, 1905);
PÉTERFY Jenő Összegyűjtött munkái, 1-3, kiad., 1901-1903;
KÖLCSEY Ferenc Munkái, kiad., bev., 1903;
LÉDERER Béla összegyűjtött munkái, 1-4, kiad., bev., 1906;
Gr. Széchenyi István történeti eszméi, BpSz, 1907;
Gyulai Pál, 1912;
Tanulmányok, 1923;
Falk Miksa és Kecskeméthy Aurél elkobzott levelezése, kiad., bev., 1925;
Kölcsey Ferenc, 1927;
Gr. Széchenyi István, 1928;
Az ifjú Ferencz József, 1932;
Történelmi tanulmányok, 1937;
Emlékezések, szerk. CZIGÁNY Lóránt, London, 1971.

ANTAL Mihály

(Jászladány, 1792. ápr. 10. [ker.]–Pest, 1850. jún. 20.): nyelvész. Egerben a papnevelésben bölcseletet, 1811-től Pesten orvostudományt, majd jogot tanult. 1832-1837 között részt vett az akadémiai

zsebszótár szerkesztésében. 1833-ban a M. Tudós Társaság lev. tagja, 1834-től a Nemzeti Kaszinó könyvtárosa. Ritka új és tájszavak gyűjteménye c. munkája kéziratban maradt.

Művek

Gondolatok honni magyar nyelvünk terjesztésének némely eszközeiről, TudGyűjt 1827/9.

ANTALFFY Gyula

(Karcag, 1912. okt. 24.–Bp., 1997. febr. 22.): újságíró, művelődéstörténeti író. 1930-tól a bp.-i egyetem angol-m.-történelem szakos hallgatója. 1933-tól a Szabadság, a Kis Újság, majd a Pesti Hírlap munkatársa, 1945–46-ban a Szabadság egyik alapítója és szerkesztőbizottsági tagja, 1946–49-ben a Kis Újság felelős szerkesztője. 1950–1975 között a Magyar Nemzet munkatársa. Rózsa Ferenc-díjas (1965).

Művek

A honi utazás históriája, 1943;
Magyar évszakok. Útirajzok, 1955;
Börzsöny, 1957;
A Himalájától a Balatonig. Lóczy Lajos élete, 1964;
Édes hazánk, 1966, 19826;
Így utaztunk hajdanában, 1976;
A Thousand Years of Travel in Hungary, 1980;
Reformkori magyar városrajzok, 1982;
A reformkor Balatonja, 1984;
Boldog barangolások, 1987.

BABIK József

(Mezőtúr, 1862. márc. 8.–Tarnaszentmiklós, 1928. jan. 28.): katolikus egyházi író, irodalomtörténész. A bp.-i papnevelő intézetben teológiát tanult, 1884-ben pappá szentelték. 1886-tól az egri tanítóképző tanára, 1899–1901 között igazgatója, 1902-től Tiszababólnán, 1920-tól Tarnaszentmiklóson plébános. 1894–96-ban szerkesztette az Irodalmi Közleményeket, 1899-től a Vallásos Könyvtárat.

Művek

Katolikus vallásos költészetünk a jelen században, 1883;
Vallás és színpad, 1888;
Képek a magyar katholicizmus történetéből, Eger, 1900;
Papi adomák, ötletek [...] gyűjteménye, Eger, 1901–02.

BÁLINT Hugó

(Szolnok, 1877. dec. 31.): költő, újságíró. A szolnoki Tiszavidék, a Tiszavidéki Újság, 1912–1915 között a Szolnoki Újság szerkesztője. 1919-ben a Szolnoki Munkás munkatársa volt.

Művek

Magam ösvényén, v., Kalocsa, 1934.

BALLA Miklós

(Abádszalók, 1874. ?-Bp., 1912. nov. 3.): költő. Egerben, Szarvason, Kolozsvárt tanult. Bp.-en a Magyar Híradó szerkesztője. Rútacska (1902) c. elbeszélő költeményét a Kisfaludy Társaság Bulyovszky-díjjal tüntette ki. 1903-ban Királyhajón c. verséért Farkas-Ratkó díjjal jutalmazta az MTA. Dramoletteket is írt.

Művek

Kaszinóbál Pércsfalván, vígmonológ, 1899;
Versek, 1899;
Költemények, 1901;
Tilalomfa és egyéb költemények, 1905;
A tolvaj [...], v., 1910;
Az öreg honvéd, v., 1910.

BÁNYAI Kornél

(Újbánya [Bars m.], 1897. aug. 26.–Szolnok, 1934. aug. 31.): költő. Érettségi után 1915 nyarán behívták katonának, egy év múlva fogságba esett; az omszki, 1918. szept.-től a krasznójarszki, 1920 végétől a

taskenti tábor lakója volt. Első versei Oroszo.-ban jelentek meg. 1921. jún.-ban tért haza. Az esztergomtábori polgári iskolában tanított. 1923-ban jogi doktorátust szerzett. 1927-ben szerkesztette a Forrás c. antológiát. 1929-től a Tiszaföldvár melletti Homokra költözött, tanított, majd tisztviselő volt. Szabad verseinek képei monumentálisak, szimbolizmusba hajlanak. Tanulmánykötet (Párizs, 1927) c. gyűjteményes munkájában Balassi Bálintról is írt.

Művek

Búzák születése és halála [Homok álnéven], v., Omszk, 1918;

Örök arc, trilógia, Taskent, 1920;

Közelebb a földhöz, v., 1931;

Vasénekű testvéreim, vál. v., kiad., bev. MÁTYÁS Ferenc, utószó BÁNYAI László, 1967.

BARANYI Pál

[László] (Jászberény, 1657. jan. 25.–Nagyszombat, 1719. dec. 8.): jezsuita író, tanár. Javarészt Erdélyben, Pesten, Nagyszombatban működött.

Művek

Lelki paradicsom [...], Nagyszombat, 1700, 17202;

Raphael archangelus peregrinantium de terris fidus et custos animae, Nagyszombat, 1702;

Imago vitae et mortis, Nagyszombat, 1712–1719;

Szentek lajstroma, Nagyszombat, 1713.

BERNÁT Gáspár

Gazsi (Tiszafüred, 1810. jún. 26.–Pest, 1873. jan. 4.): író. Anekdoták, humoreszkek hőse és megörökítője. Debrecen és Sárospatak középiskolái után Pesten elvégezte a jogot; de ügyvédként soha nem dolgozott. A régi asztali mulattatók kései utódja. Minden lapban publikált, bár a kortársak szerint elmeszüleményei, tromfjai élőszóban hatottak igazán. „Humorista” volt, anekdotázó és adomázó; cinikus magatartásával és ötleteivel műfajt teremtett: a „gazsiadákat”. Petőfi is kedvelte. Bohém volt; önjellemzése szerint soha nem szaladt, nem gorombáskodott, nem nevetett, nem hízelkedett – és nem fizetett. Leghíresebbek Józsa Gyuri-anekdotái és a Bach-huszárokot kifigurázó apróságai. Írt népies dalokat is, zenéjüket maga szerezte.

Művek

Fresco képek, 1–4, 1848–1852;

Lavotta élete, 1857;

Bernát Gáspár adomái, élcei, apró freskóképei és gazsiadái. Összegyűjté hátrahagyott özvegye: A szamarkandi püspök, 1878.

BISTEY András*

(Diósgyőr, 1942. nov. 24.): író, újságíró. 1961-ben Jászapátiban érettségizett, 1966-ban a szegedi egyetemen m.–olasz szakos tanári diplomát, 1971-ben doktori címet szerzett. 1967-től a Szolnok Megyei Néplap munkatársa, 1986–88-ban a Kőolajkutató Vállalat üzemi lapjának szerkesztője, 1988-tól az Új Néplap felelős szerkesztője.

Művek

Bányai Kornél, Szolnok, 1972;

Összeláncolva, elb., 1978;

Szibéria melege, r., 1982;

Élt itt egy ember, kistr., [Tizenkilenc nyarán c. kötetben másokkal], 1984;

Égő tetők alatt, ifj. r., 1987;

Első közös nyarunk, elb., 1989;

VIRGOLINO, Giorgio, Követlek..., elhagylak..., szerk., bev., ford. [Iluh Istvánna], 1989;

Jász Dekameron, elb., 1992;

Fresi, Franco, A víz és a földek dalai, ford., Karcag, 1996;

Lángok a víz fölött, 1997.

*A szerző engedélyével!

BODNÁR György

(Karcag, 1927. júl. 23.): irodalomtörténész, kritikus. Szülővárosában érettségizett, a bp.-i egyetemen Eötvös-kollégistaként 1952-ben kapott m.-angol szakos tanári oklevelet. 1953-tól a Társadalmi Szemle kulturális rovatát vezette, 1955-56-ban az Új Hang felelős szerkesztője, 1957-ben rövid ideig a Magvető Könyvkiadó irodalmi vezetője volt, okt. 1-jétől az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, 1969-től osztályvezetője, 1984-től igazgatóhelyettese, 1992-től igazgatója. 1997-ben nyugdíjba vonult. Az ELTE címzetes egyetemi tanára. 1963 és 1989 között az Irodalomtörténeti Füzetek szerkesztője. Az irodalomtudomány kandidátusa (1971), doktora (1987). József Attila- (1976), Illés Endre- (1990), Komlós Aladár-díjas (1996), Eötvös-koszorúval tüntették ki (1998). Kutatási területe elsősorban a századeleji és a két háború közötti m. irodalom. Írt Kaffka Margit életművéről, a modern m. elbeszélő irodalom kialakulásáról, valamint az „esszéíró nemzedék” (Szerb Antal, Halász Gábor stb.) munkásságáról. A kortárs m. irodalom kritikus, különösen Juhász Ferenc munkásságát kíséri figyelemmel.

Művek

Törvénykeresők, 1976;

A „mese” lélekvandorlása, A modern magyar elbeszélés születése, 1988;

Juhász Ferenc, monográfia, 1993;

Jövő múlt időben, tan., esszék, kritikák, 1998.

BOROSS István

(Mezőtúr, 1897. jún. 18.–Székesfehérvár, 1945. jan. 13.): irodalomtörténész, költő. 1924-ben a debreceni egyetemen doktori címet szerzett. Miskolcon, 1922-től szülővárosában tanított.

Művek

Csokonai drámái, különös tekintettel a népi elemekre, Mezőtúr, 1924;

Életkönyvek, v., Mezőtúr, 1924;

Gyóni Géza, Mezőtúr, 1927;

Ady Endre alakja regényirodalmunkban és a köztudatban, Mezőtúr, 1928;

Karinthy Frigyes, Mezőtúr, 1929;

Réz Lola, Mezőtúr, 1930;

Erdélyi József a költő, 1931;

Móra Ferenc, Mezőtúr, 1931;

Regényirodalmunk nőirói, Mezőtúr, 1935;

Ady és a biblia, Mezőtúr, 1940;

A Jánus-arcú költő (Reményik-Végyvári emlékezete), Mezőtúr, 1943.

BOZSIK Valéria

(Jászberény, 1932. nov. 24.): újságíró, író. Középfiskolai tanulmányait megszakítva, 1945 után politikai munkatárs lett, majd sajtószervezői munkát végzett Bp.-en. 1952–55-ben a Népszava munkatársa volt.

Művek

Válaszúton, r., 1961;

Szerelem és kísérlet, r., 1966;

Csillogó csalétek, r., 1980;

Éljünk okosan!, 1994.

CZAKÓ Elemér

(Szolnok, 1876. dec. 16.–Bp., 1945. ápr. 29.): könyvkiadó és iparművészeti szakíró. A párizsi és a bp.-i egyetemen tanult. 1897-től az egyetemi könyvtár gyakornoka, 1899-től az Iparművészeti Múz. könyvtárosa, 1907-től őre, 1911-től az iparművészeti iskola igazgatója, 1916-től a Vallás- és Közoktatásügyi Min. tanácsosa, 1925–1934 között az Egyetemi Nyomda főigazgatója.

Művek

A könyvnyomtatás és könyvdíszítés iparművészete, 1902;

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Története 1577–1927, szerk., 1927;

A magyaros ízlés, 1930 (Györgyi Kálmánnal);

A magyarság néprajza 1–4, s. a. r., 1933–37;

Széchenyi, a legnagyobb és leghívebb magyar, 1941.

CZIBOR János

(Kisújszállás, 1922. okt. 22.–Bp., 1961. júl. 8.): kritikus, szerkesztő. Apja vasutas, korán meghalt. Nagyanyja – Csukás Istvánnak is nagyszülője – nevelte. Gimnáziumi tanulmányait abbahagyta; írnok lett Békéscsabán, Szolnokon. 1942-től könyvkereskedő-segéd Bp.-en, lektor a Magyar Élet Könyvkiadónál, vezette a Fehér Holló kiadót. 1947-től a M. Filmgyártó Vállalat dramaturgja, a Révai, majd a Szépirodalmi Könyvkiadó lektora. 1952–55-ben a Színművészeti Főiskolán tanított, Csurka István, Galgóczi Erzsébet, Moldova György és mások felfedezője. 1955-től szabadfoglalkozású volt. Öngyilkos lett. – Pályáját a Válasz kritikusként kezdte, uo. rovatvezető volt. Szerepelt a Fórumban, a Csillagban, az Új Hangban is. Középkisiskolai tankönyvet írt, klasszikusok (Tömörkény István, Móricz Zsigmond stb.) köteteit szerkesztette. Irodalmi, színházi kiadványok munkatársa. Önálló kötete a Gábor Áron c. filmregény (1950). Átköltött alakját Csurka István drámája (Ki lesz a bálánya?) idézi meg.

CSETRI Lajos

(Kisújszállás, 1928. márc. 16.): irodalomtörténész, kritikus. 1947-ben érettségizett Szegeden. 1952-ben m.-történelem szakon végzett a szegedi egyetemen. 1951-től Szentesen tanár, 1954-től a TIT-központ munkatársa. 1959–63-ban a szegedi Somogyi-könyvtárban dolgozott, 1961-ben levelező tagozaton elvégezte a német szakot a JATE-n. 1963-tól a JATE-n tanársegéd, 1966-tól adjunktus, 1978-tól docens, 1989-től egyetemi tanár; 1986–89-ben tanszékvezető. 1998-tól nyugdíjas. Az irodalomtudomány kandidátusa (1978), doktora (1988).

Művek

Kisfaludy Károly Vál. M., szerk., 1980;

A magyar kritika évszázadai, Rendszerek. A kezdetektől a romantikáig, írta és összeállította, 1981 (Tarnai Andorral);

Szöveggyűjtemény a reformkorszak irodalmából, egyetemi segédkönyv, szerk. 1–2, 1981 (Wéber Antallal);

Nem sokaság, hanem lélek, Berzsenyi-tanulmányok, 1986;

Egység vagy különbözőség? Nyelv- és irodalomszemlélet a magyar irodalmi nyelvújítás korszakában, 1990.

CSIKY Kálmán

(Kenderes, 1843. febr. 5.–Bp., 1905. márc. 13.): történeti és jogi író, fordító, költő. Iskoláit Debrecenben, Pesten és külföldön végezte. 1870-től a bp.-i ref. főgimnázium latintanára, a Pesti Hírlap, a Korunk és a Nemzeti Hírlap munkatársa. 1870-ben haditudósító volt a porosz–francia háborúban. 1881–84-ben országgyűlési képviselő, 1884-től a műegyetemen közjog és a magánjog tanára. Római és francia történetírókat és Werbőczy Tripartitumát (1849) fordította. Nevéhez fűződik az első teljes m. Tacitus-fordítás.

Művek

A magyar alkotmánytan és jogi ismeretek kézikönyve, 1879;

A magyar állam közigazgatási joga, 1–2, 1888–89;

Művelődéstörténet-rajz a hit és babona múltjából, Arad, 1891;

Haditudósító levelek, az 1870–71-iki német–francia háború színteréről, 1914.

CSUKÁS István

(Kisújszállás, 1936. ápr. 2.): költő, ifjúsági író. 1954-ben a békéstarhosi zenei gimnáziumban érettségizett, a bp.-i egyetem jogi, majd bölcsészeti karán tanult, 1957-ben abbahagyta tanulmányait. Írásaiból élt, majd a Fiatal Művészek Klubjában, a Művészeti Alapnál, a Munkaügyi Min.-ban és a Néphadsereg c. lapnál dolgozott. 1968–71-ben a Magyar Televízió munkatársa volt, 1978-tól a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó főszerkesztője, 1985-től ismét szabadfoglalkozású író. 1977-ben és 1987-ben József Attila-díjat, 1975-ben a hollywoodi X. televíziós fesztiválon az Év Legjobb Gyermekfilmje díját, 1984-ben Andersen-diplomát és a Művészeti Alap Irodalmi Díját, 1987-ben az Év Könyve Jutalmát, 1989-ben Déry Tibor-jutalmát, 1990-ben SZOT díjat kapott. A M. Alkotóművészek Országos Egyesületének életműdíjával (1996) és Kossuth-díjjal (1999) tüntették ki. – Korai költészetében a nagyvárosba került vidéki fiatal értelmiség önmagára és otthonra találásáról számolt be,

nemzedékének kanyargós történelmi útját rajzolta meg, a szülőföld iránt érzett hűségről tett vallomást. Költői nyelvét korábban erős zeneiség jellemezte, később dísztelenebb, fegyelmezettebb lett stílusa. Népszerű gyermekfilmek és televíziós sorozatok, így a Pom-Pom meséi, a Süsü, a sárkány, a Mirr-Murr, a kandúr kalandjai szerzője.

Művek

Elmondani adj erőt, v., 1962;
Előszó a szerelemhez, v., 1965;
Egy szürke kiscsasi, gyermekr., 1967;
Koromcsillag, v., 1967;
Mirr-Murr, a kandúr, gyermekr., 1969;
Pintyőke cirkusz, világszám, gyermekr., 1971;
Keménykalap és krumpliorr, ifj. r., 1973;
A téli tücsök meséi, gyermekr., 1974, 1997;
Ima a vadevezősökért, v., 1975;
Nyár a szigeten, ifj. r., 1975;
Vakáció a halott utcában, ifj. r., 1976;
A felidézett toronyszoba, vál. v., 1977;
Hogyan fogtam el settenkedő Tódort?, gyermekr., 1978;
Utazás a szempillám mögött, gyermekr., 1978;
Az üres papír elégiája, v., 1980;
Süsü, a sárkány, gyermekr., 1980;
Hogyan lettem filmszínész, gyermekr., 1981;
Csicsóka és a moszkítók, ifj. r., 1982;
Míntha átvágnánk Tahitin, v., 1982;
Süsü újabb kalandjai, gyermekr., 1983;
Orrbeszámoló a Szépvölgyi út 67-től a Kolosy térig, v., 1985;
Úrhajó a Orrbolygóról, gyermekr., 1986;
Mint az ejtőernyősök, összegyűjtött v., 1986;
Ágacska, színművek, 1987;
Kelekótya kandúrok, mese, 1987;
Metszet az Időből, Szárszó, nyár, v., 1989;
Tappancs játszani szeretne, gyermekr., 1990;
Kalandozás Betúországban, gyermekr., 1990;
Ételflú a pokolba, v., 1995;
Összegyűjtött versek, 1996;
Költők éhkoppon, Összegyűjtött prózai írások, 1996;
Sün Balázs, gyermekv., 1997;
Süni és barátai, gyermekr., 1997;
Mirr-Murr nyomoz Budapesten, gyermekr., 1998;
A kelekótya kiskakas, gyermekr., 1998;
Süsüke, a sárkánygyerek, gyermekr., 1998.

DARVASI László

írói nevén Szív Ernő (Törökszentmiklós, 1962. okt. 17.): költő, író, újságíró. A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerzett diplomát 1986-ban. Tanított, 1989-től a Délmagyarország kulturális rovatának vezetője. 1990-től a Szegeden megjelenő Pompeji c. folyóirat szerkesztője. 1993 áprilisától az Élet és Irodalom főszerkesztője. 1989-90-ben Móricz Zsigmond-ösztöndíjas. 1991-ben az Életünk novellapályázatának harmadik helyezetteje. Déry- (1993), Szép Ernő- (1994), Év Könyve (1994), Krúdy- (1996), József Attila-díjas (1998).

Művek

Horger Antal Párisban, v., 1991;
A portugálok, 1992;
A veinhageni rózsabokrok, elb., Pécs, 1993;
A vonal alatt, Szeged, 1994;
A Borgognoni-féle szomorúság, r., Pécs, 1994;

A Kleofás-képregény, 1995;
Hogyan csábítsuk el a könyvtáros kisasszonyt?, tárcák, Pécs, 1997;
Szerelmem, Dumumba elvtársnő, elb., Pécs, 1998;
A könnyemutatványosok legendája, Pécs, 1999.

DÉKÁNY Kálmán

(Cibakháza, 1921. dec. 22.): író, újságíró. 1940-ben érettségizett Makón. 1941-ben az Országos Társadalombiztosítási Intézet számtisztje. 1942-től megszakítással a Tiszántúl (Debrecen) munkatársa. 1945-ben a Nemzeti Parasztpárt VIII. ker. titkára. 1946-ban a Paraszt Újság, 1947-ben a Március Tizenötödike munkatársa. 1949-től az Építés- és Közmunkaügyi Min. sajtóosztályának vezetője, 1951-től az Építők Lapja szerkesztője, 1956-ban szabadfoglalkozású riporter, 1957-től vándorszintársulatnál díszletmunkás, 1961-től a Fogyasztási Szövetkezetek Pest Megyei Szövetségének sajtópropagandistája volt. 1972-ben főiskolai szociológiai államvizsgát tett. 1982-ben nyugalomba vonult. – Számos rádiójátékát sugározzák. Írásaiban a mindennapok erkölcsi ellentmondásait ábrázolja, hagyományos eszközökkel.

Művek

Építők becsülete, elb., 1951;
Felső határ az égbolt, elb., 1952;
Megszállottak, kistr. és elb., 1961;
Út nem vezet ki a világból, kistr., 1964;
Sátorkaland, r., 1968;
Fölfelé az Etnán, elb., 1971;
Jelzőtűz, elb., 1974;
Vakítás, kistr., 1977;
A gyalogló látomásai, elb., 1981;
Tolvajkulcs, r., 1984;
Ábránd elsötétítéskor, kistr., 1984;
A tükörszoba vendége, kistr., 1985;
Tüzes tű, kistr., 1986;
A piros virág bajnoka [1987], r., 1996.
Az örök valaki, elb., 1989;
A színpadszolga, 1993;
Közzjáték vasfüggönnyel, elb., 1995;
A színlelés játszmái, elb., 1996;
Árnyékgyár, r., 1996;
A szerelem tornácán, elb., 1997;
Diákvér, 1997;
Toronykiáltás, Edzésben, két kistr., 1998
A szív vására, elb., d., 1999.

DÉR Endre

(Békéscsaba, 1922. júl. 7.): író, szerkesztő. 1945-ben a soproni ev. teológián szerzett oklevelet. Első versei a soproni Nyugati Őrszomban és a Bástyánkban jelentek meg. A Madisz békéscsabai titkára, 1946-ban segédlelkész (Mezőtúr, Bp. Józsefváros), 1947-ben népi kollégiumi nevelőtanár volt Bp.-en. 1948-ban tudószanatóriumba került. 1953-tól a M. Írók Szövetsége dél-magyarországi csoportjának titkára. 1963-tól a Szegedi Egyetem szerkesztője. 1964-ben a szegedi tanárképző főiskola m. szakán szerezte meg második diplomáját. 1965-ben a Délmagyarország, 1966-tól a Tiszatáj, 1971-től az Építőmunkás munkatársa volt. 1982-ben nyugalomba vonult; 1982–83-ban az Új Auróra főmunkatársa. József Attila-díjas (1956). Megkapta Szeged város alkotói díját (1972), a Szeged Emlékérmét (1992) és a Nemzeti Ellenállásért kitüntetését (1995). Műveiben az alföldi parasztság munkáját és a népi értelmiség helyzetét ábrázolja. Marika c. színművét 1960-ban a szegedi színház mutatta be.

Művek

Mutatkozzál be nekem egészen, v., Szatmárnémeti, 1944;
Az első próba, r., Szeged, 1955;

Májusi adósság, elb., karcolatok, Szeged, 1959;
A bódé, kistr., Szeged, 1962;
Mi pulóveresek, r., 1972;
Vadember veszélyben, r., 1977;
Csak atom, elb., Békéscsaba, 1981;
A kékcstillagos sárkány, elb., Békéscsaba, 1981;
Veszélyzóna, r., 1993;
Paradicsommadarak, kisregények, Szeged, 1997;
Helga regénye, elb., Szeged, 1997;
Párberszéd a művészetéről, Dél-alföldi művészportrék, Szeged, 1998.

DÉRYNÉ SZÉPPATAKI Róza

családi nevén Schenbach, [anyakönyvben] Schekenbach, (Jászberény, 1793. dec. 24.–Miskolc, 1872. szept. 29.): színész, drámafordító, emlékiró. 1810-től Pesten színésznő, 1813-ban feleségül ment Déry István színészhez. 1815-től vándorszínész. 1815–19-ben Miskolcon, 1823–27-ben Kolozsvárott, 1828–1837 között Kassán játszott; vendégszereplőként bejárta az országot. 1837–38-ban a Pesti M., 1846–47-ben a Nemzeti Színház tagja, 1847-ben visszavonult. 1862-ig férjével Diósgyőrött, 1862-től özvegyen Miskolcon élt. 1868-ban uo. lépett föl utoljára. 1869-től írta emlékiratait. 1842-ben németből fordított hat darabját említette; kb. kétszereséről tudunk. Közülük az OSZK Színháztörténeti Tára négy színpadi példányt őriz. Emlékezése (ms. az OSZK kéziratárában) a m. memoáirodalom jeles darabja, a hazai biedermeier próza kiemelkedő alkotása: őszinteség, józanság, csöndes humor jellemzi. Nélkülözhetetlen színháztörténeti forrás. Déryné Széppataki Róza a m. vándorszínészet jelképe. Alakját már Katona megörökítette (A rózsza, 1815); színművek (Herczeg Ferenc stb.), regényes életrajzok (Balassa Imre, Vitézy János) és filmek (Farkas Zoltán, Kalmár László, Maár Gyula) szólnak róla.

Művek

Naplója, 1–3, kiad. BAYER József, 1900 [az egyetlen teljes szövegkiad.];
BAYER József, D. – D. levelei, kiad. STAUD Géza, 1944;
Emlékezései, 1–2, kiad., bev. RÉZ Pál, 1955;
D. levelei, kiad. KELÉNYI István, Miskolc, 1994.

DOBOSINÉ PÉCSI Mária

(Túrkeve, 1885. ?–?, ?): író, műfordító. Polgári iskolai tanár volt. Fordította Courths-Mahler, Dickens, Lagerlöf, Jack London, Zola műveit.

Művek

Királyok és pásztorok, mesék, 1918;
Persephone elrablása, r., 1921;
Antoni Dániel, r., 1923;
Második négyes, r., 1923;
Ida, ifj. r., 1923;
Magyarok szimfóniája, r., 1924;
Művész és király, r., 1926;
Viharmadár, r., 1927;
Csodálatos bábu, r., 1928;
Mezők lilioma, elb., 1932;
A kisház, 1945.

DÖMÖTÖR Sándor

(Bp., 1908. febr. 24.–Bp., 1986. jan. 15.): folklorista. Középkorait és az egyetemet Bp.-en végezte. Szegeden Solymossy Sándornál doktorált néprajzból (A betyárromantika, 1930). Gyakornok lett a Néprajzi Múz.-ban (1931–32), majd a főváros gazdasági tisztviselője (1935–44). Az 1943-i balatonszárszói konferencia előadója. A 2. vh.-ban hadifogságba esett. 1949–1958 között a szombathelyi múz. igazgatója volt. Tájmonográfiája (Őrség, 1960, 1987) összegezte e területre vonatkozó tanulmányait. 1958–1969 között a bp.-i Népművelési Intézetben a honismereti mozgalom

országos instruktora, a Honismeret c. füzetek szerkesztője (1961–69). Közreműködött Berze Nagy János hagyatékának megjelentetésében.

Művek

Dunaszentgyörgy népe, 1937;

Szent Gellért hegye és a boszorkányok, 1940;

Abádszalók földje, népe, kultúrája, Szolnok, 1961;

A Jáger Jóska ballada történeti háttere, Ethn 1982;

Hevestől Baranyáig, Helytörténeti képek Berze Nagy János életéből, Pécs, 1983.

ÉDES Albert

(Csór, 1805. márc. 27.–Tiszaderzs, 1887. júl. 29.): költő, műfordító, református egyházi író. Édes Gergely fia, Édes János bátyja. Pápán és Sárospatakon tanult, 1829-től Miskolcon tanár, 1835-től Tiszakesziben, 1843-tól Tiszatarjánban lelkész, 1858-tól esperes. 1863-tól tiszaderzsi birtokán élt, 1865–68-ban országgyűlési képviselő volt. Versei jelentek meg a Felső Magyar Országai Minervában (1826–29), cikkei a Társalkodóban, a Vasárnapi Újságban és másutt. Több versének és fordításának kézírata az OSZK-ban található.

Művek

Egyházi beszédei, 1–3, Pest-Pápa, 1856–60;

Horác levele a Pizókhoz, ford., 1876;

Édes Albert rövid életrajza, Sárospatak, 1882.

EDVI ILLÉS László

(Jászberény, 1855. aug. 21.–Bp., 1923. máj. 16.): újságíró, műfordító. Középiskolai tanulmányait Kiskunfélegyházán és Jászberényben végezte. Öt évig gyógyszerész volt Vácott. 1874–76-ban a bp.-i egyetemen bölcsészkarára járt. 1872–74 között a Vác, a Vácvidéki Lap, 1876–77-ben a Budapest, 1878–1889 között az aradi Alföld, 1889–1893 között az Arad és Vidéke főmunkatársa. 1893–1908 között az aradi kereskedelmi és iparkamara másodtitkári és a Kölcsey Egyesület másodtitkári feladatait látta el. 1908-tól Bp.-en az Építőipari Munkaadók Országos Szövetségének a titkára volt. Az 1880-as években számos regényfordítása jelent meg. Az 1890-es évektől többnyire közgazdaságtannal foglalkozott.

Művek

A szegénykérdés, Vác, 1874;

A magyar színügy és a színügy-gyámolító egyesület fogyatkozásai, Arad, 1875;

A magyar ipar és iparpártolás feladata, Arad, 1880;

Huszonöt év egy magyar lap [Alföld] életéből, Arad, 1886.

EGRI György

1900-ig Adamcsik (Eger, 1861. ?–Jászberény, 1916. márc. 7.): író. Az egri érseki tanítóképző elvégzése után nevelő volt. 1884-től tanított, végül a jászberényi elemi iskola igazgatója lett. Tankönyveket, gyermekdalokat, meséket, ifjúsági elbeszélést írt és fordított.

Művek

Versikék, 1895;

Képes abc, 1897;

Mi van benne, 1898;

Karika király haragja és más mesék, 1898;

Erdőn, mezőn, elb., 1901;

Igaz is, nem is, mesék, 1902;

Apróságok az egri várból, 1903;

Mátyás király, 1903;

Jókai Mór, 1904;

Jonathan Swift, Gulliver utazásai, átdolgozás, 1905;

Ábécés könyv fononimikai alapon, 1906;

Robinson, Defoe és Campe után átdolgozta, 1914;

Az orosz lányfiú, 1932.

ELEFÁNTY Ferenc

(Jászberény, 1823 k.-?, 1863 k.): publicista. Az 1840-es években a pesti radikális fiatal írók körébe tartozott, 1843–44-ben az Egyetemi M. Társaság elnökhelyettese. A forradalom alatt a Jelenkor munkatársa. Magyarország 1848 c. röpiratát (Buda, [1848]) „a szegény mellőzött parasztnak” ajánlotta. 1848–49-ben honvéd volt; Világos után bujdosott. 1851-től tanításból élt, majd a Magyar Sajtó korrektora. 1856-tól Londonban gr. Apponyi Sándor nevelője. Londoni leveleket, vezércikkeket írt a Pesti Naplóba. Elméje elborult; öngyilkos lett.

ELEK Oszkár

(Szolnok, 1880. febr. 4.–Bp., 1945. jún. 10.): irodalomtörténész. 1898-ban szülővárosában érettségizett, majd a bp.-i egyetemen 1902-ben m.–francia szakos tanári diplomát szerzett. Aradon, Sümegen, Egerben, majd 1918-tól Bp.-en tanított.

Művek

A halálmotívum és a haláltánc, Ath 1907. 9. sz.;

A Karthausi és forrásai, ItK 1908;

Napoléon dans la littérature hongroise, 1932;

A magyarok első említése az angol epikában, FK 1962.

EMBER Mária

1950-ig Elsner (Abádszalók, 1931. ápr. 19.): író, újságíró, kritikus, műfordító. 1950-ben az Athenaeum lektorgyakornoka, majd az Irodalmi Újság újságírógyakornoka. 1951-től a Magyar Nemzet munkatársa. 1954-ben m.–német szakos tanári oklevelet szerzett az ELTE-n. Tanított; 1961-től a Neue Zeitung munkatársa, 1965-től rovatvezetője. 1974-től a Pesti Műsor, 1976-tól a Magyar Nemzet munkatársa. 1987-ben nyugalomba vonult. 1994-től a Barátság szerkesztője. Aranytollal (1994), Nagy Imre-emlékplakettel (1995) tüntették ki. Prózaíró műveiben a megélt, tapasztalt dolgok érzékeny, őszinte és pontos krónikása. Hajtókanyar (Frankfurt am Main, 1974; Bécs, 1978) c. regényében az 1944-i deportálás emlékeit eleveníti fel, a személyes hangot, szubjektív vallomást történelmi dokumentumok ellenpontozzák, s helyezik nagyobb távlatokba.

Művek

Magamnak mesélem, r., 1968;

Berlin, az NDK fővárosa, útikönyv, [1969], München, 1971;

Véletlenek, r., 1971, London, 1972;

Rablás a Ringen, r., 1978;

Majna-Frankfurt, 1974;

Bécs, 1975;

Aktavers és egyéb történetek, 1979;

Nevetséges, novellák, humoreszkek, paródiák, 1979;

Bajorországi utazások, 1980;

Kutyát küldött a tenger, r., 1982;

Bárszék az éjszakában, ksr., 1983;

100 kép, dokumentumgyűjtemény, 1984;

Nyugat-Berlin, 1985;

Viccgűjtemény, 1985;

Egy boldog nő, r., 1986;

Jár-ke, mint zsidóban a fájdalom, 1988;

A halálvonat artistái és más történelmi interjúk, 1989;

Politikai viccgűjtemény, 1990;

Ránk akarták kenni, 1992;

Siratóének, antológia, szerk., 1994;

„Mindent kérve”, 56-os napló, 1996;

Tánczos Gábor Emlékkönyv, szerk., 1997 (Hegedüs B. Andrással).

ERCSEI Dániel

(Mezőtúr, 1781. júl. 24.–Debrecen, 1836. febr. 23.): filozófiai író. Mezőtúron, Debrecenben tanult, Göttingenben doktorált. 1805-től a debreceni kollégium tanára, 1831-ben a M. Tudós Társaság lev.,

1832-ben rendes tagja. Kantiánus munkái hozzájárultak a hazai empirikus lélektani kutatásokhoz. Ercsei Dániel az első m. nyelvű statisztikai mű írója.

Művek

Philosophia, 1–2, Debrecen, 1813–17;

Statistica, Debrecen, 1814. [csak 1. része jelent meg];

Philosophia historiája, Debrecen, 1825;

Compendium psychologiae empiricae et logicae, Debrecen, 1833.

ESZES Máté

(Tiszasüly, 1941. nov. 24.): író, szerkesztő. 1964-ben az Egyesített Tiszti Iskolán és a szegedi tanárképző főiskola matematika szakán, 1974-ben az ELTE népművelés-könyvtár szakán szerzett oklevelet. 1964-től hivatásos katonatiszt, 1995-től ezredes. 1970-től a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán népművelő, 1976-tól a Zrínyi Kiadó szerkesztője, 1993-tól főszerkesztője, 1995-től igazgatója. Jósika Miklós-díjas (1998).

Művek

Egy bolygó nem tér vissza, Zalka Máté élete, 1986;

A vezérkari főnök, Stromfeld Aurél élete, 1989;

Szerelmes hírszerzők, elb., 1990 (Őrsi Ferencsel);

Az én kis falum, kistr., 1991;

Advent, elb., 1992;

Hajnali harangszó, elb., 1994;

Híres bajvívások, hírhedt párbajok, 1998.

EVVA Lajos

(Fegyvernek, 1851. aug. 17.–Bp., 1912. okt. 2.): színházigazgató, író, műfordító. 1870-ben Bp.-en tanári oklevelet szerzett. 1875-től a Népszínház munkatársa, 1881–1897 között igazgatója, 1897-ben a M. Színház alapító tagja. 66 eredeti népszínművet mutatott be. Scribe két regényén kívül sok színdarabot fordított, zenetörténeti cikkeket, színírálatokat írt.

FABÓ Kinga

(Mezőtúr, 1953. nov. 1.): költő. Az ELTE m.-angol szakán végzett 1977-ben. 1978-tól az egyetem m. nyelvtörténeti tanszékének, 1981-től az MTA Nyelvtudományi Intézetének segédmunkatársa, 1986–89-ben aspiráns volt. Esszéíróként és költőként egyaránt nyelvkritikai és nyelvfilozófiai szemlélettel közelít az irodalomhoz.

Művek

A határon, esszék, 1987;

Anesztézia, v., 1988;

A fül, v., 1992;

Ellenfülbevaló, v., 1994;

Elég, ha én tudom, v., 1996.

FAYLNÉ HENTALLER Mariska

(Jászberény, 1850. júl. 7.–Bp., 1927. okt. ?): író. Fayl Frigyes felesége. 1879-ben megözvegyült, ezután kezdett ifjúsági irodalommal foglalkozni. Meséi, regéi jórészt m. és idegen népmeséken alapulnak.

Művek

Mesék és regék, 1883;

Kedvenc könyvem, 1884;

Kis mesék. Népmesék, regék és elbeszélések..., 1884;

Mesék a fonóból, 1886;

Hol volt, hol nem volt, 1886;

Hetedhét országon túl, 1886;

A magyar írókról, 1889;

Leányévek, elb., 1894;

Fekete Kató és más elbeszélések, 1899;

A Szódy lányok, 1904;

Mesekincstár, 1905;
Árva Margit, 1905;
Otthon nélkül ... haza nélkül, r., 1918;
Legszebb meséi, 1919;
Sok-sok csecse tarka mese, 1920.

FEGYVERNEKI L. Izsák

(Fegyvernek, ?-Sárospatak, 1589. dec. 7.): református egyházi író. Sárospataki tanulmányai után 1581-től Wittenbergben, 1585-ben Heidelbergben járt egyetemre. 1586-tól Sárospatakon lektor, 1588-tól tanár. Teológiai lexikonát, mely 1628-ig 14 kiadást ért meg, J. J. Grynaeus adta ki 1586-ban Bázalban; vele levelezett is. Feltehetően Laskai Csókás Péter munkatársa a Calepinus-szótár m. értelmezéseinek megírásában.

FEHÉR Erzsébet

(Jászsalsószentgyörgy, 1935. ápr. 9.): nyelvész, irodalomtörténész. Az ELTE-n szerzett oklevelet 1957-ben. 1960-tól a Petőfi Irodalmi Múz. munkatársaként József Attila-filológiával foglalkozott; 1970-től az ELTE főmunkatársa. Kutatási területei: stíluselmélet, stílustörténet, szövegtan; a modern irodalmi irányzatok, főként a korai m. avantgárd stíluskérdései.

Művek

József Attila Ö. M., 4, krk., kiad. 1967 (Szabolcsi Miklóssal);
József Attila válogatott levelezése, szerk., 1976;
Történetkibontás és szövegalkotás mód ellentmondásainak feloldása az aktivista regényben = Tanulmányok a mai magyar nyelv szövegtana köréből, szerk. RÁCZ Endre és SZATHMÁRI István, 1983;
Révész Béla szimbolikus naturalizmusa = Tanulmányok a századforduló stílustörekvéseiről, szerk. FÁBIÁN Pál és SZATHMÁRI István, 1989;
A vizuális költészet néhány szövegtani aspektusa = Absztrakció és valóság, főszerk. R. MOLNÁR Emma, Szeged, 1996.

FOLLINUS János

(Szolnok, 1818. ápr. 19.-Bp., 1881. máj. 28.): színész, fordító. Gyógyszerész volt, majd bécsi énektanulmányok után 1841-től vándorszínész, tenorista. 1847-től egy daltársulat tagjaként Nyugat-Európában szerepelt, 1848-49-ben honvéd százados volt. 1849-től ismét vándorszínész; 1860-66-ban Kolozsvárott, 1866-1873 között Aradon, majd Pécsen, Pozsonyban színigazgató. Fordított németből és franciából novellákat, de főként drámákat, opera- és operettszövegek könyveket. Hétnek színpadi példányait, valamint társulati könyvtárának egy részét az OSZK Színháztörténeti Tára őrzi.

Művek

Vélemény a vándorszínész-társaságokról, Honműv 1839. nov. 21.

FORGÓ György

(Tószeg, 1787. ?-Lovrin, 1835. júl. 17.): az Aurora egyik alapítója, mecénása. 1816-tól Pest m. főorvosa, 1831-től a M. Tudós Társaság lev. tagja. Kisfaludy Károly barátja, 1829-ben lakótársa, az "emlékére és munkái kiadására ügyelő társaság" tagja volt. Orvosi művei jelentek meg. Számos alapítványával szolgálta az irodalmat, a művelődést.

FÖLDES Jolán

(Kenderes, 1903. dec. 20.-London, 1963. okt. ?): író. 1921-ben Bp.-en érettségizett, Bécsben és Párizsban nyelvészetet tanult. 1945-től Angliában élt, az Irodalmi Újságban publikált. 1936-ban A halászó macska utcája c. regényével megnyerte a londoni Pinker-cég nemzetközi pályázatát, 12 nyelvre fordították le művét.

Művek

Mária jól érett, r., [1932];
Fej vagy írás, r., [1937];
Más világrész, elb., 1937;
Arany fülbevaló, r., [1946].

FÜLEP Katalin

(Jászberény, 1948. okt. 15.): könyvtáros, történész. 1978-ban az ELTE történelem-könyvtár-levéltár szakán végzett. 1977-től az OSZK kéziratárának tudományos munkatársa. 1978-tól a Fragmenta Codicum in Bibliothecis Hungariae Kutatócsoport tagja. 1996-ban PhD fokozatot szerzett. Keresztury-díjas (1984, 1991). Olaszországból irodalom- és művelődéstörténeti hungarikahagyatékokat hozott haza. 1983-ban létrehozta az OSZK-Múzeumot, anyagát folyamatosan gyűjti. A múzeum 1996-ban nyílt meg.

Művek

A feketehalmi oklevél, OSZK Évk., 1982–83;

Fragmenta Latina codicum in Bibliotheca Seminarii Cleri Hungariae Centralis, szerk. MEZEY László, közreműködő, Fülep Katalin, 1988;

MÁTRAY Gábor, Töredék jegyzemények Magyarország történetéből. 1848–49, bev. és kiad. Fülep Katalin, 1989;

Fülep Lajos levelei Elek Artúrhoz, kiad. Fülep Katalin, 1990 [1991];

Középkori leveleink (1541-ig), szerk. HEGEDŰS Attila, PAPP Lajos, közreműködő, Fülep Katalin, 1991;

Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Esztergom, 2, szerk. VIZKELETY András, közreműködő, Fülep Katalin, 1993.

GOMBOS Imre

(Karcag, 1916. nov. 19.): író, műfordító. 1934-ben szülővárosában érettségizett. Egyetemi tanulmányait Bp.-en végezte. 1945-től szabadművelődési titkár, az 1960-as években a Nagyvilág munkatársa volt. Vígjátékokat, rádiójátékokat írt, tanulmányai jelentek meg a népnevelés témaköréből. Angolból fordít; többek között angol és skót népballadákat.

Művek

A népi kollégiumi mozgalom, 1947;

A csóknak próbája, d., 1957;

Pataki szüret, d., 1958;

Éjfél vitéz, vígjáték, 1958.

GULYÁS János

(Jászárokszállás, 1927. okt. 13.–Bp., 1990. febr. 7.): író. 1951-ben közgazdász oklevelet szerzett, utána megszakítással (1959–63-ban az Országos Testnevelési és Sporthivatal alkalmazottja) a Pénzügymin. munkatársa. 1969-től 1981-ig ismét az Országos Testnevelési és Sporthivatalban dolgozott. – Lírai elemekkel átszőtt, monológokból és aforizmákból szerkesztett kisregényeiben, elbeszélésköteteiben Krúdy és a Cholnokyak követője.

Művek

Séta az időben, elb., 1968;

Dél van, elb., 1969;

Délutáni hajós, r., 1971;

Colin, Repülő szombatok, kistr., 1972;

Bizonytalan vendég, karcolatok, elb., 1974;

Sárkány nyelve, kistr., 1977;

Fű alatt, elb., 1983.

GYÖRFFY István

(Karcag, 1884. febr. 11.–Bp., 1939. okt. 3.): néprajzkutató, településtörténész, Györffy György apja. Szűrszabómester fia. Középiskoláit Karcagon és Késmárkon, az egyetemet földrajz-történelem szakon Kolozsvárott és Bp.-en végezte. 1906–1934 között a Néprajzi Múz.-ban dolgozott. 1934-ben megszervezte a bp.-i egyetem néprajzi tanszékét, és tanára lett. 1935–39-ben az Ethnographia szerkesztője. 1938-tól a Táj- és Népkutató Központ vezetője. 1932-től az MTA lev. tagja. 1940-ben róla nevezték el a népi kollégiumi mozgalmat elindító Györffy-kollégiumot. – Településkutatásai két fontos felfedezéssel gazdagították a néprajzot és társtudományait: egyrészt felismerte, hogy az alföldi városok többsége megosztott, szálláskertes település volt, vagyis lakótelkeik és gazdasági udvaraik

övezetei elkülönültek egymástól; másrészt tudatosította, hogy az alföldi tanya kezdeti formája az időszakosan lakott, mezővárosi házhoz kapcsolódó tartozéktanya. A m. településnéprajzot megalapozó nevezetes felfedezéseit elsősorban Az alföldi kertés városok, Hajdúszoboszló települése (NéprÉrt 1926), Hajdúböszörmény települése (Föld és Ember 1926) és A magyar tanya (FöldrK 1937) c. tanulmányaiban tette közzé. Írásai nagyban hatottak Erdei Ferenc műveire. Kutatásai kiterjedtek a népi építészetre, a népviseletre, a paraszti gazdálkodásra és a m. néprajzi csoportok sajátosságaira. Bátky Zsigmonddal és Viski Károllyal együtt szerkesztette és részben írta A magyarság néprajzát (1933–37, hasonmás kiadás 1991-től). Irodalmi értékű történeti-néprajzi írásait a Nagykunsági krónika (Karcag, 1922) c. könyve tartalmazza. Művelődéspolitikai testamentuma A néphagyomány és a nemzeti művelődés (1939). – A Györffy István emlékérmét a M. Néprajzi Társaság 1970-től adományozza a m. néprajz kiemelkedő művelőinek.

Művek

A cifraszúr, 1930;
Magyar nép – magyar föld, kiad., bev. GYÖRFFY György, 1942;
Magyar falu–magyar ház, kiad., bev. GYÖRFFY György, 1943;
Nagykunsági krónika, bev. VARGYAS Lajos, 1953, utószó BELLON Tibor, Karcag, 1984;
Alföldi népélet, vál. tan., kiad., bev. SELMECZI KOVÁCS Attila, 1983;
A Fekete-Körös völgyi magyarság, kiad. GY. RUITZ Izabella, bev. GYÖRFFY György, 1986.

HARTYÁNYI István

(Vezseny, 1914. dec. 10.): könyvkiadó, bibliográfus. A debreceni egyetemen 1940-ben történelem-földrajz szakos tanári oklevelet szerzett. Móricz Zsigmond ösztönzésére a Turul könyv- és lapterjesztő munkatársa, majd vezetője lett. A kiadót a népi írók műveinek terjesztésére fejlesztette ki. 1945-ben megalapította a Misztótfalusi könyvkiadó szövetkezetet. Az államosítás után főkönyvelő, majd ügyvitelszervező lett. 1974-ben ment nyugdíjba, és elkezdte kiadni a népi mozgalom bibliográfiáit.

Művek

Magyar Élet, repertórium, 1978;
Magyar Út, repertórium, 1978;
Tiszántúl, repertórium, 1978;
Mutató Németh László munkáihoz, Szeged, 1983;
Szíj Rezső, Bibliográfia, 1987, 19912;
Mutató Erdélyi József munkáihoz, Csorna, 1988;
Szabó Dezső írásai, mutató, 1991;
Németh László, Bibliográfia, 1992 (Kovács Zoltánnal);
Kovács Imre, Bibliográfia, 1993;
Kovács Aladár, Bibliográfia, 1994;
Egy könyvkiadó emlékei, 1994;
Szabó Dezső, Bibliográfia, 1996 (Budai Balogh Sándorral);
Szíj Rezső, Bibliográfia 1992–1995, 1996;
Szíj Rezsőről, 1997;
Csurka István írásainak bibliográfiája, Az 1954 és 1996 között megjelent művek, 1997.

HATVANI Dániel

(Tiszaderzs, 1937. jan. 30.): író, költő, publicista, szerkesztő. 1959-ben jogi diplomát szerzett a szegedi egyetemen. 1961-től a kecskeméti Petőfi Népe c. napilap munkatársa, majd főmunkatársa. 1974–1988 között a Forrás, 1989–91-ben az Új Auróra (1990-től Napóra) főszerkesztője, 1995-től az Irodalmi Társaságok Szövetségének ügyvezető elnöke. Forrás-díjas (1970); Radnóti-díjas (1981); a Művészeti Alap Irodalmi díjasa (1987). – Költészetének élményalapja a tanyai parasztvilág és a paraszti léttel való szembekerülés. Ábrázoló-leíró verseiben egyre több a gondolati elem. Szociográfusi tevékenysége is jelentős.

Művek

Üvegcserepek, v., Szeged–Bp., 1965;
Füst száll fölfelé, szociográfiai tan., riportok, Kecskemét, 1977;
Koronaakác, v., 1975;
Totemarc, v., 1979;

Homokfolyam, elb., 1984;
Kalózlobogó, v., 1985;
Vízalatti harangok, szociográfiai riportok, tan., jegyzetek, 1989;
Erre csörög a dió, kistr., 1989;
Tehéncsöcs, erotikus kistr., 1990;
Elnapolt újjászületés, v., Miskolc, 1996;
Tilalomfák árnyékában, emlékezés, 1997;
Végkielégítés, elb., Dunaharaszti, 1997.

HAVAS Gyula

(Abádszalók, 1893. ?-Bp., 1918. szept. 27.): költő, író. Békéscsabán érettségizett, 1910-től újságíró volt Debrecenben. Tóth Árpád közeli barátja volt. 1913-tól írásait a Nyugat is közölte. A háborúban megsebesült, és súlyos betegséget szerzett.

HERNÁDI Sándor

(Fegyvernek, 1927. jan. 22.): nyelvész. Érettségije után, 1945-ben a Szovjetunióba hurcolták, 1949-ig szénbányában dolgozott, 1950-52-ben a bp.-i pedagógiai főiskolán, 1954-57-ben az ELTE levelező tagozatán tanult. Közben 1955-60-ban tanított. 1960-1993 között a bp.-i tanárképző főiskola docense. Munkásságának középpontjában a nyelv- és beszédművelés áll.

Művek

Helyesen, szépen magyarul, 1963;
Nyelvtan és nyelv művelés, 1972;
Írjuk, mondjuk helyesen!, 1973;
Beszéd művelés, 1976, 199611;
Stílusiskola, 1977;
Helyesírási önképző, 1978;
Nyelvédésanyánk, antológia, szerk., 1980;
Szó-beszéd, 1981;
Nyelvi próbák, 1982;
Kis magyar helyesírás, 1984;
Elmondani nem is nehéz, 1984;
Szórakoztató szóra készítő, 1987;
Szópárbaj, 1988;
Az olvasás bűvésze, 1989;
Mondd mondatban! Kifejezési önképző, 1991;
Észtekergető, helyesírási játékok, 1993;
Íráspróbák, beszéd tornák, 1993;
A helyesírási készség fejlesztése, Szeged, 1994;
Szópárbaj, Szeged, 1994;
Mondat művel(tet)ő, Szeged, 1995,
Helyesírási önképző, 1995;
Beszéd művelés, 1996;
Magyar szó, magyar beszéd, 1996;
Játsszunk nyelvtant!, 1997.

HEVESI József

(Fegyvernek, 1857. márc. 15.-Bp., 1929. jan. 21.): író, újságíró. Kecskeméten járt gimnáziumba, 1877-től Bp.-en bölcséletet tanult, de már 1875-től fővárosi és vidéki lapok munkatársa, szerkesztője. Összeállította a Magyar Dekameront (1891-93).

Művek

Ibolyák, v., 1879;
Névjegyek Janka asztalára, elb., Mezőtúr, 1880;
Víg elbeszélések, Esztergom, 1883;
Hamis gyémántok, elb., 1887;
Apró történetek, elb., 1890;

Nászúton, elb., 1892;
Az ár ellen, r., 1893;
A gordiuszi csomó, elb., 1895;
Hajnali harangszó, népszínmű, 1898 (Karcag Vilmossal);
A mami, vígjáték, 1904;
Válogatott művei, 1-10, 1911;
Vér, v., 1915;
Szeptember, v., 1922.

HORÁNSZKY Lajos

(Szolnok, 1871. jún. 3.–Bp., 1944. dec. 28.): publicista, műgyűjtő. A bp.-i Kereskedelmi Akadémián tanult, majd 1889-től külföldi tanulmányutat tett Franciaországban, Németországban és Ausztriában. Banktisztviselő Bécsben, később a M. Bank, valamint az Angol-M. Bank igazgatója. 1926-tól a Kisfaludy Társaság tagja. Írt Batthyány Lajosról, Grünwald Béláról, Munkácsy Mihályról, Liszt Ferencről, Tisza Istvánról, Illésházy Istvánról, Beöthy Zsoltról. M. írók műveinek első kiadásából, értékes képekből és metszetekből álló gyűjteményét a M. Nemzeti Múzeumban helyezték el.

Művek

Bacsányi János és kora, 1907.

HORVÁTH Péter

Kőhalmi (Jákóhalma, 1756. febr. 19. Jászberény, 1829. febr. 24.): történetíró. Iskoláit Jákóhalmán és Egerben végezte. 1776-ban a piarista rendbe lépett. Egészségi állapotára tekintettel kérésére 1880-ban elbocsátották. Jogi tanulmányokat végzett; 1785-től a jász kun kerület megbízott második jegyzője, 1786–1819 közt a jászberényi gimnázium tanára, majd igazgatója. 1804-től a jász kun kerület első jegyzője, 1805-től főpénztárnoka, 1808-tól nádori alkapitánya.

Művek

Commentatis de Initiis, ac majoribus Jazygum, et Cumanorum, eorumque Constitutionibus [...], Pest, 1802;

Értekezés a kúnoknak és jászoknak eredetéről, azoknak régi és mostani állapotjokról, Pest, 1823, hasonmás kiadása: 1994.

ILLÉSY János

(Kisújszállás, 1861. febr. 12.–Bp., 1905. márc. 7.): történész, irodalomtörténész. 1880–85-ben a bp.-i bölcsészkaron tanult. 1887-től az Országos Levéltár gyakornoka, 1892-től fogalmazója. Elsősorban a Jászkunság történetével, nyomdatörténettel, genealógiával foglalkozott. A 16–18. sz. íróiról (pl. Mikes Kelemenről, Amade Lászlóról) értékes levéltári adatokat tárt föl.

Művek

Gróf Koháry István élete és munkái, Karcag, 1885;

A kirányi könyvek, Jegyzéke a bennük foglalt nemesség, cím, címer, előnév és honosság adományozásoknak, 1527–1867, hasonmás, 1998.

ILUH István

(Törökszentmiklós, 1936. máj. 23.): költő. 1946-tól téglagyári, gépgyári, papírgyári munkás volt. A Szolnok Megyei Néplap munkatársa. Verseit a kisemberek sorsa iránti érdeklődés jellemzi.

Művek

Jó reggelt fény, v., 1975;

Boglyába gyűjtött napjaim, v., 1996;

Száműzött szél, v., Karcag, 1996.

JELES András

(Jászberény, 1945. márc. 27.): színház- és filmrendező, forgatókönyv- és drámaíró. 1971-ben az ELTE m.-népművelés, 1974-ben a színművészeti főiskola operatőr-rendező szakán szerzett oklevelet. Dolgozott a Mafilm rendezőasszisztenseként, s közben folyamatosan készítette filmjeit a televízió és a Balázs Béla Stúdió számára. Önálló nagyjátékfilmjei (A kis Valentino, Angyali üdvözet, Álombrigád) számos díjat nyertek. 1985-ben alakította meg saját színtársulatát, a Monteverdi Birkózókört, amely a

Dramai események és A mosoly birodalma c. előadásokkal nagy sikert aratott. Előbbi Dobozy Imre Szélvihar; utóbbi Sławomir Mroček Rendőrség c. darabjának teljesen szuverén átértelmezése.

JUHÁSZ Dezső

(Szolnok, 1955. jan. 25.): nyelvész. 1974-től az ELTE m.-oroszlakos hallgatója volt, 1979-től a m. nyelvészeti tanszék ösztöndíjasa, 1981-től tanársegédje, 1986-tól adjunktusa, 1994-től docense. A nyelvtudomány kandidátusa (1990). A Gombocz Zoltán-émlékérem (1987) tulajdonosa. 1984-től a Magyar Nyelv társszerkesztője, 1995-től szerkeszti A romániai magyar nyelvjárások atlasza c. sorozatot. Nyelvtörténettel, névtannal, nyelvjárás kutatással foglalkozik.

Művek

Nagykörű helynevei, 1976;

Nagykörű keresztnévei (1700–1899), 1978;

A magyar nyelvtörténeti nyelvtana, 1–2, 1991–95 (társszerző).

JUHÁSZ Máté

(Jászapáti, 1706. ?–Nagypeleske, 1776. febr. 28.): misztériumjáték- és versíró. Nagybányán lépett a minorita rendbe, tanított Miskolcon, Nyírbátorban, Nagybányán. Misztériumjátéka Jézus szenvedéstörténetét ószövetségi bibliai előképekkel adja elő. Receptes könyve sok kiadást megért.

Művek

Házi különös orvosságok, Kvár, 1761;

A Krisztusnak érettünk való kínszenvedéséről, Kvár, 1761;

Szép ájtatos külömb-külobmféle magyar versek, Kvár, 1761.

KÁDÁR Endre

(Kunhegyes, 1887. dec. 17.–?, 1944. ?): író. 1905-ben érettségizett, a bp.-i egyetemen és Svájcban folytatott bölcsészeti tanulmányokat. Az 1. vh. alatt a fronton volt. Regényeiben, színműveiben alakjait lélektani érzékkel jellemzi. A németek elhurcolták.

Művek

Balalajka, r., 1919;

A szerelem elmegy, d., 1922;

Önbüntetés, r., 1934.

KAMJÉN István

(Mezőtúr, 1907. máj. 30.–Bp., 1976. szept. 9.): regényíró, novellista. Mezőtúron kubikosként dolgozott, a fővárosban kapcsolatba került az illegális kommunista mozgalommal. 1937-ben a népi írói mozgalomhoz csatlakozott. 1947–48-ban parasztpárti országgyűlési képviselő. József Attila-díjas (1950). Regényei és elbeszélései, amelyeket gyakran fiatalkorának tapasztalatai ihletnek, a szegényparasztság nehéz helyzetét tárgyalják.

Művek

Mihály, r., 1950;

Emberpiac, r., 1951;

Szerződés, r., 1953;

Szakad a part, elb., 1955;

Csoszáné és a többiek, elb., 1960;

Küzdelem, elb., 1963;

Emberek, elb., 1967;

Hányódás, elb., 1969.

KARCZAG Vilmos

(Karcag, 1859. aug. 15.–Baden, 1923. okt. 11.): író, publicista, színingazgató. 1876-tól a debreceni színiiskolában tanult 1879–1891 között a Debreceni Ellenőr segédszerkesztője. 1891-ben Bp.-en Hevesi Józseffel elindította a Magyar Genius c. hetilapot. Darabjait a Nemzeti Színház, Népszínház és később német színpadok mutatták be. 1901-től Bécsben a Theater an der Wien, 1908-tól a Raimund Theater igazgatója volt. Színházaiban sok Lehár-, Kálmán Imre-, és Fall-operettet indított el a siker útján.

Művek

Ma és mindig, elb., 1884;
Szerető szívek, elb., 1885;
A hitves, d., Debrecen, 1888;
Romok, elb. 1893.
Cs. V.

KARCSÚ Antal

Krecsó Arzén (Vásárút, 1827. máj. 9.–Szolnok, 1893. febr. 7.): katolikus egyháztörténész. A gimnáziumot Révkomáromban végezte, 1845-ben a Ferenc-rend tagja lett. 1846–47-ben Szegeden bölcsészetet tanult. 1848-tól Gyöngyösön és Kecskeméten teológiát hallgatott, 1850-ben pappá szentelték. 1851-től gyöngyösi, 1853-tól jászberényi, 1854–56-ban a szabadkai gimnáziumban tanított. 1858–60-ban hitszónok volt Egerben, ezután több faluban, rendházban működött, 1889-től Szolnokon.

Művek

A szerzetes rendek egyetemes történelme, 1–5, Pest, 1867;
A római pápák történelme, 1–8, Szeged–Pest, 1869–1871;
A váci könyvnyomdászat története, Vác, 1875;
Vác város története, 1–9, Vác, 1880.

KATKÓ István

(Jászfákóhalma, 1923. jún. 17.): író, újságíró. 1936–38-ban Bp.-en tejcarnokban, mosodában, péküzletben kifutófiú volt. 1938–44-ben vasöntő tanonc és segéd a Bp.–Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Rt.-nél. 1945–49-ben újságíró vidéken (Békéscsaba, Szeged, Pécs, Kaposvár), majd a Népszava munkatársa, üzemi riporter. 1953–57-ben a Népszava kulturális rovatvezetője lett. 1957-ben a bp.-i egyetemen m. szakos tanári oklevelet szerzett. 1958–1983 között a M. Televízió irodalmi rovatának vezetője és főmunkatársa; 1983-tól nyugdíjasként művészeti tanácsadója. Gábor Andor-díjat (1971), Gorkij-díjat (1970) kapott. – Elbeszéléseiben és regényeiben háború utáni élményeit, ifjúságának emlékeit írja meg. Későbbi műveiben a munkásszármazású értelmiség válságait, az új, visszásnak érzett társadalmi folyamatokat mutatja be realista, olykor szatirikus jelleggel. Ír gyermekregényt, rádió- és tévéjátékot, színpadi művet; egyfelvonásosait amatőr társulatok mutatják be.

Művek

Opálka és a forgószelel, r., 1956;
Piros kenyér, elb., 1958;
Félszívű apostolok, r., 1958;
Hátra arc, r., 1960;
A nap adja az árnyékot is, r., 1961;
Két ember az országúton, elb., 1962;
Dicső rokonom, r., 1963;
Festett egek, r., 1966;
Szent Bertalan délutánja, r., 1967;
Történelmi társbérlet, r., 1969;
Társutazás, elb., 1969;
Öt férfi komoly szándékkal, r., 1970;
Csak a testvérem, r., 1971;
Vadhajtás, r., 1973;
Micsoda fiatalok! Micsoda öregek!, elb., 1975;
Háziórizet, r., 1978;
Együtt futottunk, kistr., 1979;
Telefonpapa, gyermekr., 1982;
Beszélgetés hajnal felé, elb., 1982;
Törésvonal, r., 1983;
Börtönkalauz kezdő bűnözők számára. Igazolójelentés egy szerelemről, kistr., 1985;
A hóhér, r., 1992;
Kokárda, r., 1993;
Tabló babérlevelekből, 1999.

KECSKEMÉTI Gábor

(Szolnok, 1965. nov. 30.): irodalomtörténész. 1989-ben m.–történelem szakos oklevelet szerzett az ELTE-n, majd az egyetem régi m. irodalomtörténeti tanszékén tanított. 1992-től az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. 1995-től az Universitas Könyvkiadó Historia Litteraria c. sorozatának egyik szerkesztője. 1996-tól az Irodalomtörténeti Közlemények felelős szerkesztője. Kandidátus (1997). A késő reneszánsz és barokk korszak retorikai, irodalmi és eszmetörténeti kérdéseivel foglalkozik.

Művek

Magyar nyelvű halotti beszédek a XVII. századból, szerk., 1988;
Római szerzők 17. századi magyar fordításai, szerk., 1993;
Tarnai Andor-émlékkönyv, szerk., 1996;
Neolatin irodalom Európában és Magyarországon, szerk., Pécs, 1996 (Jankovits Lászlóval);
Janus Pannonius és a humanista irodalmi hagyomány, szerk., Pécs, 1998 (Jankovits Lászlóval);
Prédikáció, retorika, irodalomtörténet, A magyar nyelvű halotti beszéd a 17. században, 1998.
BITSKEY István, Prédikáció, retorika, irodalomtörténet, It 1999.

KECSKÉS András

(Szolnok, 1940. máj. 6.): irodalomtörténész. 1963-ban az ELTE-n m.–francia szakos tanári diplomát szerzett. Pápán, 1965-től Várpalotán tanított. 1977-től az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, 1982-től főmunkatársa. Kandidátus (1979). Kutatási területe a m. verselmélet.

Művek

A vers hangzásvilága, 1981;
A magyar vers hangzásszerkezete, 1984;
Versek tükre, 1985;
Kis magyar verstan, 1984 (Szilágyi Péterrel és Szuromi Lajossal);
A magyar verselméleti gondolkodás története a kezdetektől 1898-ig, 1991;
Magyar verstani szöveggyűjtemény, szerk., 1999 (Vilcsek Bélával).

KEMPELEN Riza

Tóth (Baja, 1829. ?–Jászberény, 1858. jan. 1.): író. Tóth Kálmán néneje, Kempelen Győző felesége. Írói pályáját Hontalan (1850) c. novellájával kezdte.

Művek

Kempelen Riza beszélyei, 1–4, Szeged, 1855;
Kempelen Riza újabb beszélyei, Szeged, 1857;
Kibékülés, r., Szeged, 1858;
A grófnő, Pest, 1865.

KERÉKGYÁRTÓ Árpád Alajos

(Jászberény, 1818. jún. 19.–Bp., 1902. dec. 13.): művelődéstörténész. Jogi tanulmányait a bp.-i egyetemen végezte. 1842-ben ügyvédi oklevelet szerzett. 1848-ban a pesti törvényszék főjegyzője, 1849-ben tanácsnoka volt. 1861-ben Pest város helyettes polgármesterévé választották. 1862-től ügyvéd volt. 1866–1890 között a bp.-i egyetemen művelődéstörténetet tanított. 1861-től az MTA lev. tagja volt.

Művek

Magyarok életrajzai, 1–2, Pest, 1856–59;
Magyarország művelődésének története (889–1205), 1–32, Pest, 1859–1865;
Magyarország történetének kézikönyve, 1–7, Pest, 1867–74;
Hazánk évlapjai (889–1849), 1875;
A műveltség fejlődése Magyarországon (889–1301), 1881;
Magyarország emléknapi ezeréves történetében, 1882;
Sárvári felsővidéki gróf Széchenyi István élete, Pozsony, 1884.

KERTÉSZ Erzsébet

(Szolnok, 1909. szept. 29.): író. A bp.-i közgazdasági egyetemen kereskedelmi iskolai tanári oklevelet szerzett. 1935–1940 közt a Dolgozó Asszonyok főszerkesztő-helyettese volt. Jellemző műfaja a

lányregény, amelynek történelmi, életrajzi változatát művelte. Példaként a 19. század nagy asszonyalakjait mutatta fel az ifjúságnak. Írt elbeszéléseket, meséket, fordított oroszról és bolgárból; félszáznál több kötete jelent meg. Megkapta a Művészeti Alap irodalmi díját (1984).

Művek

Gyönyörű nyár!, r., 1935;
A családi penzió, r., 1937;
A szabadság anyala, r., 1940;
Teleki Blanka, r., 1966;
Szendrey Júlia, 1969, 19982;
Csipkebolt Brüsszelben, r., 1974;
Kossuth Zsuzsanna, 1983;
Jenny, Laura, Tussy, r., 1984;
Zöldfa utca 38, Veres Pálné életregénye, 1987;
A három Róza, 1995;
Szeretném Blankát boldognak látni, Teleki Blanka életregénye, Pécs, 1998;
Vilma doktorasszony, Pécs, 1998.

KERTÉSZ Péter

(Karcag, 1937. jún. 28.): költő, újságíró. Kisgyermek korától intézetekben élt. 1955-ben a bp.-i zsidógimnáziumban érettségizett. Három félévet végzett a Veszprémi Vegyipari Egyetemen. Gyakran változtatott állást. 1969–1971 között az Egyesült Izzó üzemi lapja (Izzó Újság), 1973-tól 1982-ig a Pest Megyei Hírlap, a Lobogó, a Hajó-Daru munkatársa. 1982-től a Magyar Nemzet, a Népszabadság, a Magyar Hírlap főmunkatársa. Verseit ironikus-groteszk látásmód jellemzi. Az AIDS elleni felvilágosításban kifejtett tevékenységéért 1994-ben Freddie Mercury-díjat kapott.

Művek

Hangulatjelentés, v., 1972.

KESZTHELYI Rezső

(Szolnok, 1933. febr. 5.): író, költő. Középiskoláit Nagyváradon, Kecskeméten és Bp.-en végezte, majd újságíró lett. 1962-ben az ELTE-n m.-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. A Corvina Könyvkiadó, 1974-től 1993-ig a Magvető Könyvkiadó szerkesztője. Többek között Apollinaire, Audiberti, Sartre fordítója.

Művek

Vonalak kertje, v., 1969;
Katalekták, v., 1986;
Aszimptot, v., 1990;
Magánbeszéd, v. és próza, 1994;
Római nulla, 1999.

KISS Ernő

(Bp., 1906. okt. 6.–Miskolc, 1991. márc. 29.): költő, műfordító. Mezőtúron érettségizett, a debreceni egyetemen latin-francia szakon végzett. Közben két évig a francia kormány ösztöndíjasaként Franciaó.-ban hallgatott filozófiát, összehasonlító irodalomtörténetet és nyelvészetet. Megtanult spanyolul, a debreceni egyetem spanyol-francia lektora volt. 1935-től Miskolcon tanított, 1968-ban nyugdíjazták.

Művek

Gyertyaláng a tükörben, Debrecen, 1935 (Porubai Pál álnéven);
Kőálmok, Miskolc, 1990.

KISS István

(Jászberény, 1733. nov. 18.–Jászberény, 1798. szept. 21.): útikönyvíró, ferences szerzetes. A pesti piaristáknál tanult; 1757-ben pappá szentelték. Jeles hitszónok; Gyöngyösön, 1760-ban Jászárokszálláson, 1761-ben ismét Gyöngyösön, 1763-ban Kecskeméten működött. Szentföldi útja (1766–68) után Szécsényben, Jászberényben, Léván, Füleken, Egerben hitszónok. 1784–85-ben Szegeden gvárdián, 1785–86-ban Csókán plébános, 1786-tól Nagyszőlősön, 1792-től Szegeden, 1795-től

Jászberényben működött. 1772-ben Kecskeméten iskolafelügyelő is volt. – Szentföldi útjának élményeiről második szegedi tartózkodása alatt ízes magyarsággal írt, fölhasználva úti jegyzeteit és kis mértékben mások írásait. A Szentföldre érkezéséig naplószerűen számolt be utazásáról, a Szentföld leírását tárgyi csoportosításban adta, függetlenül, hogy mikor hol járt. Önmagát háttérben hagyva hangsúlyozta magyarságát, ragaszkodását a jász néphez. A látottakat minduntalan a hazai viszonyokkal vetette össze; nemcsak kegyes életre serkent, hanem a jó példák ismertetésével oktat is. Támaszkodik Conrad Hietting útleírására. Könyve a barokk próza értékes alkotása.

Kiadások

Jeruzsálemi utazás, kiad. PÁSZTOR Lajos, Róma, 1958;

Magyar utazási irodalom, 15–18. század, kiad. KOVÁCS Sándor Iván, MONOK István 1990.

KISS Tamás

(Kisújszállás, 1912. szept. 5.): költő, író, műfordító. 1932-ben szülővárosában érettségizett. Költői pályája 1934-ben a Nyugatban indult. 1938-ban Debrecenben teológiát és filozófiát végzett. 1942-től Nagyváradon, 1947-től Debrecenben tanított. 1953–1973 között a debreceni KLTE gyakorlógimnáziumának tanára, az Alföld szerkesztője volt. József Attila-díjas (1982). Lírájában az alföldi nép és táj egyszerűsége jelenik meg. Jellegzetes hangja a csendes bánat, a finom szatíra, vagy az áradó bensőségesség. Stílusa dísztelen, puritán.

Művek

Szembe a széllel, v., Debrecen, 1934 (Kovács Imrével);

Cronica [...] a tiszteletes, nemes theologus ifjúság viselt dolgairól, Debrecen, 1935;

Pünkösdi krónika, Debrecen, 1936;

Régi reggelek, v., [1938];

Hajnal hasad, r., Debrecen, 1955;

Férfitánc, v., Debrecen, 1956;

Móricz Zsigmond kisújszállási évei és kapcsolatai, [1960];

Égi tűz, v., 1964;

Alföld, antológia, Debrecen, 1967;

A lírai mű megközelítése, tan., 1969;

Fogóddz a csillagokba, v., 1970;

Mérleg hava, vál. v., 1972;

Árkádiában éltünk, esszék, 1975;

Holdkikötő, összegyűjtött v., 1978;

Így élt Móricz Zsigmond, tan., 1979;

Hang és visszhang, v. és műfordítások, 1983;

Kedv, remények, Lillák, Csokonai életútja, Debrecen, 1985. A fönix szárnya alatt, esszék, 1985;

Méretlen idő, v., 1989;

Arcok és emlékek, Debrecen, 1990;

A végső szó keresése, v., 1992;

Árnyékos út, Összegyűjtött versek, 1934–1997, Debrecen, 1997.

KONCZ Ákos

(Bp., 1861. aug. 7.–Debrecen, 1917. jún. 17.): újságíró. 1878-tól Egerben bölcséletet és hittudományt hallgatott, 1884-ben pappá szentelték, majd segédlelkész lett Gyöngyöstarajban. 1887-től hittanár a nagykállói gimnáziumban, 1889-től Nyíregyházán, 1891-től Egerben, végül Jászberényben. 1895-ben kilépett az egyházi rendből, és szerkesztette a Debreceni Ellenőrt. 1896-ban Debrecen főlevéltárnoka lett.

Művek

Gyöngyös-Tarján története, Eger, 1886;

Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren, Eger, 1892;

Az egri főegyházmegye két nagy költőjéről, Jászberény, 1894;

Szomorú órák, elb., Szolnok, 1895;

A munkás törvény magyarázata, Debrecen, 1898;

Debrecen múltjából, 1–2, Debrecen, 1912;

Debrecen sz. kir. városi rangra emelésének története, Debrecen, 1915 (Herpay Gáborral).

KÖRMENDI Lajos*

(Karcag, 1946. jún. 6.): költő, író. 1964-ben mélyépítő technikus végzettséget szerzett. Ezután felszolgáló, majd könyvesbolti eladó volt. 1966-tól szakmájában dolgozott. 1974-től 1980-ig a Szolnok Megyei Néplap munkatársa, közben 1976-ban elvégezte az újságíró iskolát. 1981-től Karcagon művészeti előadó, 1983-tól művelődéstörténész és könyvtáros volt. 1985-ben az ELTE m.-népművelés szakán szerzett oklevelet. 1985-től tanított a karcagi gimnáziumban. 1987-től főelőadó volt a karcagi művelődési központban. 1989-től a szolnoki Jászkunság c. folyóirat munkatársa, 1990 óta szülővárosának alpolgármestere.

Művek

Barbaricum, v., 1981;

Boldog emberek, szociográfiai riportok, 1985;

Művész Pista huszonegye, kistr., 1987;

A „gyökeres állat”, v., Karcag, 1992;

Vad játékok, Szolnok, 1994;

Édesem, ma oly fanyar vagyok..., Karcag, 1994;

Telefax a Megváltónak avagy IV. Louis Bejgliumban, Karcag, 1995;

Magánkrónikák, r., Miskolc, 1996;

Kurgán, Karcag, 1997;

Öt perc az élet, Karcag, 1997.

KUN András

(Karcag, 1942. okt. 4.): irodalomtörténész, kritikus. 1967-ben szerzett m.-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet a KLTE-n, uo. könyvtáros, majd a magyar irodalomtörténeti tanszékcsoport tudományos munkatársa, adjunktusa. Részt vesz Ady Endre Összes Műveinek kritikai kiadásában.

Művek

A szecesszió helye a századforduló stílusforradalmában, tan., 1974;

Közelítések, versantológia, társszerk., Debrecen, 1975;

Esőkönyv, v., 1995.

KUPA Árpád

(Túrkeve, 1859. jan. 11.–Túrkeve, 1916. máj. 15.): író. A négy elemi után 1870-től asztalosinas volt Debrecenben. 1874-től Bp.-en, az 1890-es évektől Túrkevéen volt asztalosmester. A fővárosban bekapcsolódott a munkásmozgalomba, s cikkeket, verseket írt a munkáslapokba, főként a Népszavába. Később Rákosi Jenő köréhez csatlakozott. Rákosi dicsérte regényeit, amelyek Jókai-hatásról tanúskodnak, kivált jellemábrázolásukban szélsőségesen romantikusok: A napszámosok (1–2, 1895) pl. egy félisteni tehetségű ácslegényről szól.

Művek

Képzelt királyok, r., 1898;

Jó szerencsét!, r., 1901.

LADÁNYI Sándor

(Kisújszállás, 1937. febr. 1.): egyháztörténész. 1957–1962 között elvégezte a Ref. Teológiai Akadémiát. 1969-ben történelem szakos, 1973-ban levéltáros diplomát szerzett a bp.-i egyetemen. 1962–64-ben segédlelkész Fóton, Bián és Bicskén, 1964-től 1979-ig levéltáros a Ráday Levéltárban. 1979-től a Ref. Teológiai Akadémia egyháztörténeti tanszékének tanára. Fő kutatási területe a m. protestantizmus.

Művek

ZOVÁNYI Jenő, Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon, szerk. 1977;

ZOVÁNYI Jenő, A magyarországi protestantizmus 1565-től 1600-ig, kiad. 1977;

A Dunamelléki Ref. Egyházkerület Ráday Gyűjteményének (Bp.) kéziratkatalógusa, összeáll. 1982 (L. Kozma Borbálával);

Ráday Pál vallásügyi tevékenysége a szatmári béke után, 1997;

* A szerző engedélyével!

A hollandiai neokálvinizmus („kuyperianizmus”) hatása a magyarországi református egyházban, egyetemi jegyzet, 1998.

LASKAI Mihály

(Túrkeve, 1881. febr. 10.–Bp., 1954. máj. 11.): író. Fiatalon napszámos, gyári munkás volt; 1912-ben a Magyar Lobogó pénztárnoka; 1927-ben a túrkevei szegényház gondnoka. Baptista egyházi vezető volt. Szerkesztette 1920-ban a Szántó-Vető és Rög c. földmunkáslapokat; 1927-ben a Túrkevei Hírlapot. Elbeszélésfüzeteit az Igazság c. lap adta ki.

Művek

Ígéret földje, 1918;
A forradalmár, 1923;
A bútorgyáros, Soroksárpéteri, 1924;
A bútorgyáros felesége, Soroksárpéteri, 1924;
Urak és parasztok, 1933;
A kiritói boszorkány, Cleveland, 1984.

LIPCSEY Ádám

(Tiszafüred, 1864. jún. 16.–Bp., 1910. dec. 11.): újságíró. A bp.-i jogi egyetem elvégzése után 1888-tól a Szegedi Napló, 1890-től a Szeged, s még ugyanez évben a Szegedi Híradó munkatársa lett. 1893-ban Bp.-re költözött és a Fővárosi Lapok, majd a Pesti Hírlap munkatársa volt. Szerkesztette a Borsszem Jankót. Szatirikus verseket, elbeszéléseket írt.

Művek

Víg írások, elb., Eger, 1883;
Gyöngyvirág és kisebb versek, 1889;
Árnyék, v., 1891;
Egy emberöltő, v., Szeged, 1909;
A nagy vízen lefelé..., v., 1909.

LIPPICH Elek

[e.: lipics] (Kunszentmárton, 1862. ápr. 2.–Merano, 1924. ápr. 11.): költő, művészeti író. Bölcsészeti tanulmányait a bp.-i, művészettörténeti tanulmányait 1884-től a berlini, majd a lipcsei egyetemen végezte. A közoktatási minisztérium művészeti osztályán dolgozott. 1878-tól jelentek meg versei a Fővárosi Lapokban. Művészeti tárgyú cikket, dalszöveget is írt. Írói nevei: Kadocsa Elek, Koronghy Lippich Elek, Koronghy L. Elek.

Művek

Egy élet tavaszából, v., 1883;
A magyar dráma gyermek-kora, 1884;
Magyar festők, 1901;
Költeményei, 1880–1902, 1903;
A művészetek és a stílus, 1908;
Versek, 1925.

LUKÁCS Imre, Sz.

(Kunhegyes, 1934. márc. 12.): író, újságíró. 1952-ig lakatos volt. 1955-ben szakérettségét tett. 1968-ban a szegedi egyetemen m. szakos tanári oklevelet szerzett. 1958-tól vidéki napilapok: a Csongrád Megyei Hírlap, a Szolnok Megyei Néplap, 1967-től a Délmagyarország munkatársa volt. 1985-től a Szabad Föld újságírója. Regényeiben, riportjaiban a falusi társadalom életét mutatja be.

Művek

Szegények krónikája, r., 1971;
Viharsarki állami gazdaságok 1949–1969, riportok, Szeged, 1972;
Elvesztett szegénység, r., 1973;
Szegények ünneplőben, r., 1976;
Szülém mégis utazik, r., 1981;
Tegnap szegények, r.trilógia, 1982;
Dúlóúton, gyalogúton..., szociográfia, 1984;

Tábor a pusztán, r., Bp.-Szeged, 1985;
Boldogulók a Bácskában és a Duna mentén, szociográfiai riportok, 1986;
Végig az úton, riportok, 1986;
Magvetők, riportok, 1987;
Mi legyen hát mivelünk?, szociográfia, 1987;
Köves föld, riportok, Veszprém, 1989;
Magyar Gulág, Szeged, 1997.

MAKÓ Pál

(Jászapáti, 1724. júl. 18.–Buda, 1793. aug. 19.): költő, matematikus, fizikus. 1741-ben belépett a jezsuita rendbe. 1744-től Nagyszombatban filozófiát, 1752-től Grazban teológiát tanult, 1756-tól bécsi theresianumi, nagyszombati egyetemi matematikatanár, 1777-től budai bölcsészkar igazgató. Tankönyveket írt (differenciál-, integrálszámítás, algebra, newtoni fizika), értekezését Révai Miklós fordította (A mennykőnek mivoltáról s eltávoztatásáról, Pozsony–Kassa, 1781). Elégiái (Elegiarum liber unicus, Nagyszombat, 1752; Carminum libri tres, Nagyszombat, 1764) ovidiusi, tibullusi mintára mindennapi életéről, epistolái költői nézeteiről szólnak. Iskoladramája (Nicomedes) átdolgozás Corneille-től. Részt vett a Ratio Educationis kidolgozásában, 1792-ben magyar nyelvoktatási és szótári tervezetet írt.

MARÉK Antal

Marek (Mezőtúr, 1903. júl. 16.–Bp., 1983. szept. 1.): író, kritikus. Marék Veronika apja. A gimnáziumot Losoncon, az egyetemet Bp.-en végezte. Az orvosi diploma megszerzése után Mo.-on maradt, de a szlovákiai m. irodalommal kapcsolatot tartott. A kisebbségi élethez kapcsolódó novelláskötete és két regénye Szlovákiában jelent meg.

Művek

Emberek az óceánon, elb., Losonc, 1927;
Vihar a galambház felett, r., Losonc, 1927;
Zsákutca, r., Pozsony, 1932;
Egy orvos vallomásai, r., 1941;
A Felvidék, Erdély és Délvidék irodalma, 1942;
Felvidékről jöttek, r., 1944;
Hogyan éljen az idős ember?, 1965;
Így élt Albert Schweitzer, 1976.

MASZNYIK Endre

(Tiszaföldvár, 1857. szept. 24.–Bp., 1927. okt. 13.): evangélikus egyházi író. 1875-ben Szarvason érettségizett, 1879-ben a pozsonyi ev. teológián szerzett oklevelet, 1882-ben Bp.-en doktor lett. 1881-ben a selmecbányai főgimnázium, 1882-ben a pozsonyi ev. teológiai akadémia tanára, majd 1895-től igazgatója. A m. protestáns irodalmi társaság alapításában jelentős szerepet játszott. Szerkesztette A Mi Otthonunk c. vallásos hetilapot (1892–1894), munkatársa volt a Révai nagy lexikonnak.

Művek

A szép mint fenséges, Selmecbánya, 1882;
Az eszme evangéliuma, Pozsony, 1885;
Luther élete, Pozsony, 1887;
Pál apostol élete és levelei, 1–3, Pozsony, 1895–96;
Jézus élete evangéliumi képekben, 1906;
Jézus élete, 1906.

MÉSZÁROS Károly

(Kisújszállás, 1829. jan. 13.–Bp., 1879. febr. 25.): szerkesztő, újságíró. Tanulmányait Debrecenben végezte. A szabadságharcban tüzér főhadnagy, a Repülő Lapokat szerkesztette. A szabadságharc után Debrecenben élt. 1861-ben kiadta a Dongó c. lapot, és még ebben az évben Pesten telepedett le. 1867–1873 között a Ludas Matyi c. satirikus lapot szerkesztette. 1868–1872 között a Népszava c. hetilap egyik szerkesztője volt. 1875 után a kormánypártot támogatva Kortés c. élclapot adott ki.

Művek

A legnagyobb magyar sárvári és felsővidéki gr. Széchenyi István életrajza XII énekben, Debrecen, 1860;

Magyarország alkotmányos dala a nép számára, Debrecen, 1860;

Kossuth Lajos búcsúja a magyar néphez, v., Debrecen, 1861;

Garibaldi, a híres vörösinges vezér életrajza, Debrecen, 1861;

III. Napóleon francia császár élettörténete annak trónraléptéig, v., Debrecen, 1861;

Felfordult világ, 1863.

MISIK János

(Mezőtúr, 1895. ápr. 5.-?): népköltő. Munkás; több mint tízezer rigmusszerű versével tette magát ismertté.

Művek

Versek, 1932;

Misik János költeményei, 1940;

Versek, 1949.

MOLNÁR Ferenc

(Jászberény, 1729, ?-?): író. A jászkun kerület bírása, kiskun kapitány. Szülővárosában tanult. Egerben jogot hallgatott. 1764–65-ben ügyvéd Pesten, majd a Szirmay grófok jószágigazgatója. Ismertetése Lehel kürtjéről (Jászberény városában lévő Lehel kürtének [...] esmérete, Bécs és Pozsony, 1788); megjelent magyarul még négyszer, latinul háromszor. Jogi munkát is írt dialógusban (Patvarista novitius, Eger, 1764).

MOLNÁR H. Lajos*

(Marosvásárhely, 1946. máj. 16.): író, újságíró. 1964–65-ben a marosvásárhelyi Színművészeti Intézetben tanult, majd a bábszínházban dolgozott. 1966–71-ben a kolozsvári egyetemre járt, majd üzemi pszichológus lett. 1987-ben áttelepült Mo.-ra. 1987–92-ben napilapoknál dolgozott és a szolnoki színház dramaturgja volt. Hangjátékokat is írt. 1981-ben a Romániai Írók Szövetségének próza-díját kapta meg.

Művek

És akkor átmentem a tűzön, riportr., Bk., 1978;

Kilépés, vál. riportok, Kvár, 1980;

Donki Ákos, r., Bk., 1981, Bp., 1987;

Falra hányt esztendő, r., Bk., 1983, Bp., 1990;

Levelek a hazából a honba, Szolnok, 1993.

MOLNÁR István

(Szentes, 1909. aug. 18.–Kunszentmárton, 1956. jún. 25.): író, költő. Községi tisztviselő volt Szentesen, majd Cibakházán. Szerkesztette és kiadta az Üzenet c. szépirodalmi lapot.

Művek

Könny és vér, v., Szentes, 1933;

Hiszek, v., Szentes, 1934;

Halálos élet, Szentes, 1935;

Egy falat kenyér, elb., Szentes, 1936;

Két hét, kistr., Szentes, 1937;

De szerettem volna, v., Szentes, 1937;

Csoda a faluban, elb., 1937.

MOLNÁR Pál

(Kunhegyes, 1907. jan. 9.–Debrecen, 1968. nov. 24.): irodalomtörténész. 1931-ben a debreceni egyetemen m.-német-francia szakos tanári oklevelet szerzett. Közben 1-1 évig a bécsi és a berlini Collegium Hungaricum ösztöndíjasa volt. 1933-ban bölcsészdoktor lett. 1951-ben orosz szakot végzett, 1931–41-ben a debreceni ref. kollégium tanára; 1941–44-ben a máramarosszigeti ref. gimnázium

* A szerző engedélyével!

igazgatója volt. 1945–1957 között Hajdúböszörményben tanított. 1957–68-ban a KLTE könyvtárának főmunkatársa, közben az egyetem német tanszékén tanár. Színháztörténettel és dramaturgiával, irodalomkritikával, a nyelvoktatás metodikájával, könyv- és könyvtártudománnyal foglalkozott.

Művek

Berczik Árpád a drámaíró, 1932;

Debrecen a magyar irodalom történetében, Debrecen, 1941;

Debrecen a régi magyar irodalomban, szöveggyűjtemény, szerk., Debrecen, 1942.

NAGY Emma

Solt Jenőné (Túrkeve, 1895. márc. 13.–Bp., 1957. márc. 8.): költő. Polgári iskolai tanár. 1918-tól 1923-ig Marosvásárhelyen tanított, s az erdélyi m. irodalmi életben vett részt. Hazatértekor alkotó társai értékelő cikkekkel búcsúztatták.

Művek

A verseim, Marosvásárhely, 1920;

Megkötözve, v., Mezőtúr, 1924;

Az árva nő balladája, Mezőtúr, 1936;

Asszonynak lenni, Hatvan, 1936.

NAGY Ferenc

(Nagyrév, 1888. nov. 14.–Keszthely, 1972. ápr. 10.): költő. A gimnáziumot Szentesen, a ref. teológiát Debrecenben végezte. Lelkész volt 1913–1922 között az USA-ban (Pittsburg, Cleveland, Bridgeport, New York); 1922–1943 között Sárrétudvariban, 1943-tól 1955-ig Hatvanban. Versei diákkorától jelentek meg; a Reformátusok Lapjában haláláig publikált.

Művek

Szomorú füzek alján, Debrecen, 1909 (másokkal);

Csendes sikátorok során, Debrecen, 1910 (Györék Józseffel);

Túl az Óperencián, New York, 1913;

Esthajnal csillag ragyog, Debrecen, 1934;

Imádkozatok, 1939.

NAGY Imre

Gulyás (Kisújszállás, 1817. febr. 24.–Debrecen, 1840. jan. 31.): költő. Földműves családból került a debreceni kollégiumba. Tanárának, Péczely Józsefnek biztatására kezdett verselni, a Lant munkatársa volt. 1838–39-ben nevelő Hegyközpályiban. Visszatért Debrecenbe, hogy a költészeti osztály tanítója legyen, de tüdőbaja, halála megakadályozta ebben. 1840-ben Árpád c. balladájával posztumusz elnyerte a Kisfaludy Társaság pályadíját. Költeményei romantikus hazafias versek és szomorú, elégikus vallomások.

Művek

Versei, kiad. NAGY János, Pest, 1846;

Költeményei, kiad. és bev. SZEREMLEY Barna, Kisújszállás, 1897.

NAGY Zsigmond

(Szolnok, 1860. ápr. 25.–Debrecen, 1922. ápr. 18.): református egyházi író. A gimnáziumot 1879-ben Kecskeméten végezte. Teológiai tanulmányait Bp.-en kezdte. 1881–82-ben Utrechtben folytatta, s 1882–83-ban Nagynyeden fejezte be. 1884-ben helyettes lelkész lett Nagyszébenben, 1885. szept.-től tanított Kunszentmiklóson, 1886-tól Bp.-en, 1887-től ismét lelkész volt. Ezalatt elvégezte a bölcsészeti szakot a bp.-i egyetemen. 1889-ben gimnáziumi tanár Nagykőrösön, 1890-ben Debrecenben. 1893-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1914-ben nyugdíjba ment. A holland–m. ref. egyház kölcsönös megismertetésén fáradozott.

Művek

A kereszténység eredete, ProtKözl 1884;

A németalföldi irodalom története, 1907;

Lucifer, ford., 1913;

A modern morál, ford., 1922;

A biblia nőalakjai, 1923.

NÉMETH Gyula

(Karcag, 1890. nov. 2.-Bp., 1976. dec. 14.): nyelvész, turkológus. Sebestyén Irén férje. Tanulmányait mint az Eötvös Kollégium tagja 1909-től a bp.-i tudományegyetemen végezte, 1913-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1913–14-ben állami ösztöndíjjal a keleti és a berlini egyetemen tanult. 1915-ben magántanárrá képesítették, 1916-tól rendkívüli, 1918-tól rendes tanár lett a keleti nyelvek (1930-tól török filológiai és magyar őstörténeti) 1950-től a török filológiai tanszéken. 1922-től az MTA lev., 1935-től rendes, 1941–46-ban igazgatósági tagja. 1950–1965 között az MTA Nyelvtudományi Intézetének igazgatója volt. 1920–1943 között szerkesztette a Kőrösi Csoma Archívumot, 1951-től az Acta Linguistica főszerkesztője; Gombocz Zoltánnal és Melich Jánossal szerkesztette A magyar nyelvtudomány kézikönyvét. 1937-ben Corvin-koszorút, 1948-ban Kossuth-díjat kapott. 1965-ben ment nyugdíjba. Fő kutatási területei: a török nyelvjárások és nyelvtörténet, a m. őstörténet és a m. nyelvtudomány kérdései.

Művek

Kumük tanulmányok, 1911;
Adalékok a török-mongol nyelvek hangtörténetéhez, 1913;
Kóborlások Kisásziában, 1913;
Az ősjakut hangtan alapjai, 1914;
Türkisches Lesebuch mit Glossar, 1916;
Türkische Grammatik, Berlin-Lipcse, 1917;
A régi magyar írás eredete, 1917;
Türkisches Übungsbuch für Anfänger, Berlin-Lipcse, 1917;
Türkisch-deutsches Gesprächsbuch, Berlin-Lipcse, 1917;
Akademiánk és a keleti filológia, 1928;
A honfoglaló magyarság kialakulása, 1930, 2. bőv., átdolg. kiad., közzeteszi BERTA Árpád, 1991;
A nagyszentmiklósi kincs feliratai, 1932;
A magyar rovásírás, 1934;
Thury József I. tag emlékezete, 1934;
A magyar kereszténység kezdete, 1940;
Attila és hunjai, szerk., társszerző, 1940, 1996 (hasonmás);
Die türkischen Texte des Valentin Balassa, 1953;
Die Türken von Vidin, 1965;
Die türkische Sprache in Ungarn im siebzehnten Jahrhundert, 1970;
Gombocz Zoltán, 1972;
Törökök és magyarok, 1–2, szerk. RÓNA-TAS András, KAKUK Zsuzsa, 1990.

OROSZ László

(Csépa, 1925. júl. 13.): irodalomtörténész. A gimnáziumot Kecskeméten és Beregszászon, az egyetemet 1943-tól az Eötvös-kollégium tagjaként Bp.-en végezte. 1948-tól Kecskeméten tanított. 1957-ben letartóztatták, 1958-ban állástalan. 1959-től adminisztrátor, 1961-től ismét tanár és könyvtáros volt. 1976-tól a kecskeméti Katona József Múzeum főmunkatársa, 1978-tól ismét tanított. 1986-ban nyugalomba vonult. Toldy Ferenc-emlékérmét (1981), Ady Endre-jutalomdíjat (1985), Apáczai Csere János-díjat (1986), Déry-jutalmat (1988), Pilinszky-díjat (1995) kapott. 1991-től a szegedi egyetem címzetes docense, 1992-től az irodalomtudomány kandidátusa. Kecskemét díszpolgára (1994). Fő kutatási területe a felvilágosodás és a reformkor irodalma; Katona József élete és munkássága.

Művek

Katona József, Kecskemét, 1954, Bp., 1955;
KAZINCZY Ferenc, Pályám emlékezete, kiad., 1956;
Pálffy Albert, Gyula, 1960;
JÓKAI Mór, Felfordult világ, kiad., krk., 1963;
JÓKAI Mór, Mire megvénülünk, kiad., krk., 1963;
Ady-bibliográfia, 1972 (Vitályos Lászlóval);
Katona József, kismonográfia, 1974;
Berzsenyi Dániel, kismonográfia, 1976;
A magyar verstani eszmélkedés kezdetei, 1980;

Katona József, Bánk bán, kiad., krk., 1983;
Berzsenyi Dániel művei, Kis János emlékezései, kiad., 1985;
Kecskemét irodalmi öröksége, Kecskemét, 1990;
Katona József versei, kiad., 1991;
Berzsenyi Dániel művei, kiad., 1994;
Katona József válogatott drámái, kiad., vál., utószó, 1998;
A Bánk bán értelmezéseinek története, 1999.

PÁJER Antal

(Maklár, 1817. máj. 20.–Bp., 1881. jún. 4.): költő. Egerben, Gyöngyösön tanult. 1835-től egri kispap, az ottani irodalmi kör egyik vezetője volt. 1842-ben szentelték pappá. A Heves m.-i alispán házában nevelő, majd füzesabonyi káplán, 1844-től egri főszékesegyházi hitszónok, a tanítóképző tanára, 1848-tól tiszabábolnai, azután tiszafüredi, 1862-től jászapáti plébános, 1865-től apát. Vallásos költeményeket és elbeszéléseket írt; számos folyóirat, almanach munkatársa.

Művek

Versei, Pest, 1847;
Villámok, v., kiad. FUTÓ János, Pest, 1854;
Szent Lant, v., kiad. SUJÁNSZKY Antal, Pest, 1857;
Orgona-virágok, v., kiad. MINDSZENTY Gedeon, Eger, 1858;
Kazinczy Ferenc emlékezete, v., Eger, 1860 (Tárkonyi Béla [József] társszerzővel).

PALLAGI Gyula

(Beregújfalu, 1867. márc. 6.–Kisújszállás, 1903. febr. 8.): író, műfordító. Mórincz Zsigmond anyai nagybátyja. A bp.-i egyetemen matematika–fizika szakos tanári oklevelet szerzett. 1892-től Kisújszálláson volt tanár, 1897-től igazgató. Szerkesztette a Kisújszállás és Vidékét. Mórincz Zsigmond nála lakott kisújszállási diák korában. "Gyula bátyám útján a szellemi arisztokrácia nyílt meg előttem" – írta Életem regényében. A kisújszállási éveknél Forr a bor c. regényében állított emléket.

Művek

A Fourier-féle sorok összetartásának kritériumairól, Kisújszállás, 1894;
HARDY, Otthon a szülőföldön, ford., 1898 (Békési Gyulával);
Rajzok a természet köréből, [1899];
COOPER, Az útmutató, ford., [1900];
A gyermeki lélek, Kisújszállás, 1902;
KIPLING, Történetek az őserdőből, bev., 1906.

PAP Béla

(Gyula, 1907. jan. 23.–Porva?, 1957. aug. 10. után): szerkesztő. Iskoláit Gyaluban kezdte, Kolozsvárt, 1920-tól Bp.-en folytatta. 1925-ben érettségizett, ezután elvégezte a kolozsvári ref. teológiát, majd két évig ösztöndíjas volt az Egyesült Államokban. 1931-ben Pittsburgh-ben teológiai magiszteri fokozatot szerzett. 1931-től a Soli Deo Gloria, majd a Szeretetszövetség, 1937-től a váci, 1942-től a karcagi gyülekezet lelkésze. 1934-ben megalapította és 1942-ig szerkesztette a Magyar Út c. hetilapot. 1951-ben letartóztatták, 4 és fél évre ítélték. 1956-ban szabadult. Tisztázatlan körülmények között halt meg.

Művek

Társadalmi rendszerváltozás: evangélium, 1934;
Aktuális kereszténység, 1936;
Ige és ember, Karcag, 1944.

PÉTERY Károly

(Mezőtúr, 1819. febr. 6.–Pusztapó [Kétpó], 1877. okt. 21.): író, újságíró. Szülőhelyén, majd Debrecenben a ref. kollégiumban és Pesten tanult. 1849-ben részt vett a szabadságharcban; utána visszahúzódott birtokára és irodalomtörténeti tanulmányokat, elbeszéléseket, politikai cikkeket írt. 1861–1872 között baloldali országgyűlési képviselő. Ghyczy Kálmán és Madách Imre barátja volt.

Művek

A jezsuiták, tan., 1873;
Az utolsó Bebek, 1–3, r., 1877;

Csendes napokból, 1–2, r., Mezőtúr, 1882.

PINTÉR Kálmán

(Tiszavárkony, 1854. ápr. 30.–Veszprém, 1902. nov. 8.): irodalomtörténész, író. 1871-ben a piarista rendbe lépett Kecskeméten, 1878-ban szentelték pappá. Bölcsészeti tanulmányai után Veszprémben, Bp.-en, Kecskeméten, 1888-tól ismét Bp.-en tanított. A bp.-i kat. kör alelnöke 1891-től. Mint a Vörösmarty-irodalom művelője gyűjtést szervezett a költő szobrának fölállításához. Stilisztikai, poétikai és retorikai tankönyveket írt, antológiákat szerkesztett.

Művek

Vörösmarty realizmusa, 1891;
Szent László király a magyar költészetben, 1892;
Újabb elbeszélő irodalmunk, 1897;
Irodalmi dolgozatok Vörösmartyról, 1897;
Magyar drámai mesék, 1899.

SÁNDOR Pál

(Szolnok, 1901. ápr. 1.–Bp., 1972. febr. 21.): filozófiatörténész, író. 1919-től a KMP tagja, 1921-ben Bécsbe emigrált, elvégezte az egyetemet. 1927-ben hazatért, tisztviselő lett, majd a 100% munkatársa. 1931–33-ban a Társadalmi Szemle felelős szerkesztője. 1925-ben az Európa-könyvtár, a 30-as években (Müller Lajossal) az Új Európa Könyvtár és az Európa-regények; 1943–44-ben az Európa Könyvkiadó alapítója. Számos műve, fordítása álnéven jelent meg. Többször írt József Attiláról, kiadta válogatott elméleti írásait (Költészet és nemzet, 1941). 1945-től újságíró volt. 1950-ben bebörtönözték; 1954-ben rehabilitálták. 1954-től az Országos Fordító Iroda igazgatója volt. 1959-től 1972-ig az ELTE filozófiai tanszékének vezetője. A filozófiatudomány doktora (1958).

Művek

Szabadságos halottak, r., 1924;
Raszkolnyikov Szibériában, r., 1933;
Fajok, r., 1936;
Az igazi József Attila, 1940 [1941] = S. P., Az ár ellen, 1970;
Emlékeim József Attiláról = József Attila Emlékkönyv, 1957;
A filozófia története, 1–3, 1965;
A magyar filozófia története 1900–1945, 1–2, 1973.

SERESS Imre

(Jászfényszaru, 1860. nov. 1.–Bp., 1938. jún. 10.): költő, író. Zenei tanulmányait a bp.-i konzervatóriumban végezte. 1886–1889 között Tatán gr. Esterházy Miklós színházának karmestere és zeneigazgatója. Szerkesztette a Tatai Híradót, közben a Szombathelyen megjelenő Dunántúlt, a Jászberényi Hírlapot, 1904-től a Kassai Hírlapot.

Művek

Hári János Iliásza (travesztált eposz), 1885;
Hári János Odyszeája (travesztált eposz), 1886;
Vasutas tótok, verses humoreszkek, 1887;
Emmi és társai, v., 1888;
Két millió, mint házassági akadály, elb., 1900;
Kukány ostroma, paródia, Nyitra, 1904;
A végzet, r., 1909;
A nagy háború legendái, v., 1920;
A magyar Robinsonok, ifjúsági r., 1924;
Egy év története, 1926.

SERFŐZŐ Simon*

(Zagyvarékas, 1942. okt. 24.): költő. 1959–62-ben munkás volt Bp.-en, majd a Szolnok Megyei Néplap, 1968-tól a miskolci Napjaink munkatársa. 1990-től a Felsőmagyarország Kiadó vezetője, a Holnap

* A szerző engedélyével!

főszerkesztője, 1995-től az Új Holnap főszerkesztője. 1995-től szerkeszti a Tokaji Íróklub tanácskozásainak anyagát tartalmazó köteteket. József Attila-díjas (1991). A Hetek költői csoportosulás tagja. A költészet mindenhatóságába vetett kezdeti hitét a kiszolgáltatottság, tehetetlenség váltotta föl. A szabad formákat kedveli, lemond a verszene akusztikai hatásairól. Amíg élünk c. riportkötetében (1978) Újszász és Zagyvarékas lakóiról ír, sorsukat személyes ügyének tekintve. Három egyfelvonásos drámájának (Rémhírvivők, Otthontalanok, Mindenáron) hőseit is a tanyak, falvak maradéka vagy „kétlakivá” lett emberei közül választja.

Művek

Hozzátok jöttem, v., 1966;
Nincsen nyugalom, v., 1970;
Ma és mindennap, v., 1975;
Amíg élünk, rip., 1978;
Büntelenül, v., 1982;
Holddal világítottunk, Összegyűjtött. versek 1962–1983, 1984;
Gyerekidő, gyermekr., 1986;
Serfőző Simon színművei, 1988;
Veszteségeink gyűlnek, vál. versek, riportok, 1990;
Elsötétült arcom, v., Bp.–Miskolc, 1990;
Hazajáró, elb., Miskolc–Bp., 1992 (Márkus Bélával);
Jövőt írni, publicisztika, Lakitelek, 1994;
Félország, félvilág, Válogatott és új versek 1960–1995, 1995;
Át az időn, eseményjáték, Miskolc–Zagyvarekas, 1997.

SIKLÓS László

Smidt (Kenderes, 1934. márc. 25.): író, újságíró. 1955-ben Bp.-en érettségizett. 1955-től a Váci úti hajógyár, 1964-től a Képcsarnok Vállalat, 1968-tól a Pest-Budai Vendéglátó Vállalat dolgozója. Gyakran volt állás nélkül. 1970–71-ben a M. Televízió, 1981-től az Ország-Világ szerkesztőségének munkatársa. 1990–91-ben újságíró, 1991-től munkanélküli. 1990-ben feleségével, Sulyok Katalinnal a szennyirodalom és a korrupció terjedése elleni tiltakozásul nyilvánosan elégették könyveiket. 1984-ben az Állami Ifjúsági Bizottság díjával tüntették ki. Szociográfiai köteteiben fiatal házaspárok, ingázók, munkásszálláson lakók életformáját, életmódját, céljait mutatja be.

Művek

A házasságok a földön köttetnek, szociográfia, 1974;
Válunk, válogatunk, szociográfia, 1975;
Kristófok és megváltók, elb., 1975;
Picasso a gyárban, szociográfia, 1976;
Táncház, dokumentumkötet, 1977;
Három év a kisházban, r., 1977;
Neveletlenek, riportok, szociográfia, 1977;
Kis tolvajok (és csalók), elb., 1980;
Gyerekek veszélyben, szociográfia, 1983;
A család-(regény), r., 1984;
Vetéstől tálalásig, kertészkedés, 1988 (Sulyok Katalinnal).

SOLYMOSI Bálint

(Kunszentmárton, 1959. júl. 19.): költő, író. 1977-ben építőipari szakközépiskolát végzett Szegeden. Nyomdászként és újságíróként dolgozott. Képzőművészeti tanulmányokat folytatott. 1988–89-ben a Szegedi Egyetem c. lap irodalmi szerkesztője volt. 1989-ben Bp.-re költözött. Móricz Zsigmond-ösztöndíjat kapott.

Művek

A műnéger, v., 1992;
Ágak egy hamisciprusról, 1995.

SOMLÓ István

(Szolnok, 1902. máj. 8.–Bp., 1971. ápr. 5.): színházi szakíró, színész, rendező. 1923-ban szerzett diplomát a Színművészeti Akadémián; 1923-tól a Renaissance Színház, 1926-tól a Vígszínház, a Belvárosi és a Nemzeti Színház tagja, 1959–62-ben a Vígszínház igazgatója volt. 1957-ben Kossuth-díjat kapott. Népszerű antológiák összeállítója, színészi tanulmányok szerzője, sikeres filmek forgatókönyvírója.

Művek

Színészek, szerepek, szerk., 1959 (Lengyel Györggyel);

Színészek, rendezők, szerk., 1964 (Lengyel Györggyel);

Kor- és pályatársak, 1968.

SOMOGYI Károly

Csizmazia (Tiszaföldvár, 1811. ápr. 1.–Esztergom, 1888. márc. 20.): katolikus egyházi író. Apja Somogyi Csizmazia Sándor; anyja Kelemen Borbála (?–1839), író, fordító, K. László unokahúga. Somogyi Károlyt 1834-ben pappá szentelték. 1841-ben esztergomi teológiai tanár. 1843–49-ben a Religio és Nevelés szerkesztője, 1851–1860 között a Szent István Társulat aligazgatója, majd igazgatója. 1858-ban az MTA lev. tagja. 1861-ben pozsonyi, 1865-ben esztergomi kanonok lett. 1880. ápr. 26-án könyvtárát följánlotta az árvíz sújtotta Szeged városának.

Művek

A törvények iránti engedelmességről, különös tekintettel korunkra, Buda, 1841;

A bölcsészet lényege- és feladatáról, Pest, 1853.

SÓS György

(Mezőtúr, 1927. aug. 25.–Bp., 1993. aug. 11.): író, dramaturg. 1945-ben Mezőtúron érettségizett. 1951-ben orvosi diplomát szerzett a bp.-i egyetemen. 1951-től orvos volt, 1954-től a M. Honvédség Írócsoportjában dolgozott. 1957-től a M. Rádió dramaturgja, később a dramaturgia helyettes vezetője. 1966-tól a M. Televízióban a drámai osztály, 1970-től a filmesztály vezetője; 1985-től a filmfőszerkesztőség helyettes vezetője, 1993-ban az Oktatási Műsorok Stúdiójának munkatársa lett. Színműveit vidéki színházak játszották.

Művek

Pettyes kalandjai, r., 1958;

Végtisztesség, r., 1962;

A szürke autó utasai, r., 1967;

Három kívánság, r., 1970.

SYLVESTER András

(Mezőtúr, 1928. ápr. 5.): író. 1946-ban érettségizett, majd a bp.-i egyetem m.–filozófia szakán tanult. 1951-ben eltávolították az egyetemről, és csak 1954-ben szerzett diplomát. 1951-től nevelő, ifjúsággondozó, majd általános iskolai tanár, végül iskolaigazgató volt. 1961-től a Központi Pedagógus Továbbképző Intézet munkatársa és a Társadalmi Szemle kulturális rovatvezetője. 1964-től a M. Televízió rovatvezetője, később fősztályvezetője. 1985-ben ment nyugdíjba.

Művek

Az intézet, kistr., elb., 1984.

SZABADFFY Elek

(Túrkeve, 1861. jan. 1.–Túrkeve, 1946. júl. 18.): író. Debrecenben tanítói oklevelet szerzett. 1883-tól Tizzasason kántortanító, 1885–1944 között Túrkevéen ref. kántor. 1895-től haláláig a Túrkeve (utóbb Túrkevei Hírlap) főszerkesztője volt. Lapjában teret adott a helybéli parasztíróknak. Herman Ottó és Györffy István kísérője sárréti gyűjtőútjukon. Számos műdal és több színmű szerzője. Írásait a környékbeli lapok közölték.

Művek

Bánky-vér, r., Túrkeve, 1929.

SZABOLCS Ottó

(Túrkeve, 1927. jún. 29.): történész. 1951-ben a bp.-i egyetemen m.-történelem szakos tanári oklevelet szerzett. 1952-től az MTA történész referense, 1954-től az MTA Történettudományi Intézet aspiránsa, 1957-től az Oktatásügyi Minisztérium munkatársa, 1962–1984 között az Országos Pedagógiai Intézet tanszékvezető főiskolai tanára, 1984-től az ELTE docense. 1977–86-ban a Magyar Történelmi Társulat főtársa, 1986-tól 1992-ig alelnöke. A történelemtudomány kandidátusa (1961). 1986-ban Molnár Erik-emlékérmét kapott, 1992-ben a Magyar Történelmi Társulat Emlékérmével tüntették ki.

Művek

Pedagógusok a két világháború között, 1963 (Balogh Sándorral);
Munka nélküli diplomások a Horthy-rendszerben, 1964;
Köztisztviselők az ellenforradalmi rendszer társadalmi bázisában, 1965;
Magyarország története, 1965 (Unger Mátyással);
Forrásszemelvények a magyar hazafias és honvédő hagyományok történetéből, szerk., 1970;
Forrásszemelvények a magyar társadalom életéből 1848–1944, szerk., 1973;
Olvasókönyv a magyar történelem tanításához, 1982;
Játékos történelmi önképző, 1990;
Ki kicsoda a történelemben?, 1990 (Zsoldosné Olay Ágnessel);
Külföldi tankönyvek magyarságképe, 1991;
Történelemtanítás Németországban, szerk., Karl Pellenssel, 1991;
Értelmiségiek, tisztviselők a polgári Magyarországon, 1994; Barangolás Budapesten, 1995 (Koncz Erzsébettel); A nürnbergi per, 1995; Történelemtanítás és múzeum, Múzeumpedagógiai segédkönyv a tanárok és a múzeológusok részére, 1995, (Koncz Erzsébettel).

SZABOLCSKA Mihály

(Tiszakürt, 1861. szept. 30.–Temesvár, 1930. okt. 31.): költő. Apja könyvszerető falusi mesterember volt. Szabolcska Mihály Kecskeméten, Szarvason, 1882-től Debrecenben tanult, ref. pap lett. 1892-ben Genfben és Párizsban járt tanulmányúton. 1892-től Debrecenben, majd Felfalun segédlelkész, 1898-tól temesvári lelkész volt. 1899-től a Kisfaludy Társaság rendes tagja, 1908-tól az MTA lev. tagja, 1910-től a Petőfi Társaság t. tagja. 1919 után Temesváron a m. párt az ő elnöke alatt alakult meg. 1928-ban nyugdíjasként Bp.-re költözött. 1929-től a Kisfaludy Társaság titkára volt. – A Fővárosi Lapokban 1892-ben megjelent verseit Beöthy Zsolt üdvözölte. A népnemzeti költészet hívei verseit nagyra becsülték. Szabolcska Mihály a vidék költője volt, a mindennapi érzések tolmácsolója. Kedvelt műfaja a dal. Verseiben gyakran szólal meg a családi érzés (Csendes dalok, 1904; Dalok hazulról, 1910). Egyszerű történetei a falusi életről szomorú, nemritkán tragikus végkifejletűek, a ballada és a zsánerkép határán. Legismertebb verseiben (Dal a kis Demeter Rózsikáról, A Grand Caféban, Salzburgi csapszékben) az elbeszélő elem mögé rejtje érzelmeit. Legjellemzőbb vonása a harmóniára törekvés; vallásos verseinek alap gondolata a szeretet hirdetése. Költészete szűk körben mozog, egyszerűsége néha szegényességé válik, a rímekben nem válogató. A világ változása nem hatott rá, ezért fogadta értetlenül Ady verseit. Paródiát írt róla, melyre Ady Üzenet Költőcske Mihálynak (1909) c. versével válaszolt. Ez és Karinthy róla szóló paródiája ma már ismertebb, mint Szabolcska Mihály bármely verse.

Művek

Áhítat, szeretet, v., 1902;
Eszmények, álmok, v., Temesvár, 1921;
Összes költeményeiből, 1921;
Óseim nyomán, v., 1928.

SZANA Tamás

(Tiszafüred, 1844. jan. 1.–Bp., 1908. febr. 11.): szerkesztő, kritikus, művészettörténész. A debreceni református kollégiumban tanult. 1867-ben ügyvédi oklevelet szerzett. 1867-ben a Hortobágy főmunkatársa, a színházi rovat vezetője. 1868-tól a Hazánk munkatársa. 1870-ben szerkesztette a Szépirodalmi Közlönyt, 1871–75-ben a Figyelőt, 1875–76-ban az Otthont, 1876-ban a Regélőt. 1876–77-ben az Életképek segédszerkesztője. 1877–78-ban szerkesztette a Petőfi Társaság Lapját, 1879–82-ben a Koszorút, 1879-ben a Petőfi Társaság Évkönyvét és 1898-ban többekkel a Petőfi Albumot. 1893–95-ben a Fővárosi Lapokat szerkesztette. 1876–1906 között a Petőfi Társaság alapító főtársa. 1901-től a

Kisfaludy Társaság tagja és az Uránia Színház igazgatója. A Petőfi Társaság főtítkáráként az Akadémiával és a Kisfaludy Társasággal szemben kialakult irodalmi ellenzék tagja. Szervező és népszerűsítő volt. Részt vett az irodalmi élet másod-harmadvonalbeli szervezkedéseiben, és könnyed, de színtelen prózájával közvetítette a mérvadó kritika eredményeit a „művelt nagyközönség” számára. Érdemeket szerzett a m. irodalom és képzőművészet külföldi, és a fiatalabb elbeszélők (Mikszáth, Petelei István, Gozsdu Elek, Prém József, Bródy Sándor, Vértesi Arnold, Rákosi Viktor, Dömötör Pál stb.) hazai népszerűsítésében. A 90-es évek második felétől érdeklődése a képzőművészet felé fordult. Szana Tamás a korábban hazánkban alig művelt művészettörténeti írás műfajában is a közönség ízlésének irányítójává vált.

Művek

Szün-órákra, tan., Debrecen, 1866;
Csokonai életrajza, Debreczen-Nyíregyháza, 1869;
Nagy szellemek, tan., Pest, 1870;
Molière élete és művei, Pest, 1872;
Vázlatok. Széptani és irodalomtörténeti kisebb művek, 1875;
A két Kisfaludy, 1876;
H. TAINE, A művészet philosophiája, ford., 1878;
OVIDIUS, A szerelem művészete, ford., 1883;
Tóth Kálmán életrajza, Pozsony-Bp., 1884;
Magyar költők szerelmei, tan., 1887;
A könyv régen és most, 1888;
Magyar művészek, 1887–1889;
Újabb elbeszélők, tan., 1889;
A magyar művészet századunkban, 1890;
Benvenuto Cellini önéletírása, 1–2, ford., jegyz. 1890–91;
Örök emlékek, 1892;
Petőfiné Szendrey Júlia, 1891;
Olasz földről, 1896;
Izsó Miklós élete és munkái, 1897;
Markó Károly és a tájfestészet, 1898;
A sajtó felszabadulása 1848. márc. 15. – 1898. márc. 15., 1898;
Jankó János élete és munkái, 1899;
Egy amateur naplójából, karcolatok, 1899;
Száz év a magyar művészet történetéből 1800–1900, 1901;
Városról városra. Olaszországi képek, 1904.

SZATHMÁRI István

(Kisújszállás, 1925. febr. 20.): nyelvész. Tanulmányait a debreceni egyetemen végezte 1945–48-ban m.–francia–német szakon. 1948-tól Debrecenben tanított; 1951-től Bp.-en az Idegen Nyelvek Főiskolájának tanszékvezető tanára. 1955-től az ELTE mai m. nyelvi tanszékén adjunktus, 1964-től docens, 1970-től tanszékvezető, 1975-től egyetemi tanár. 1975–79-ben az ELTE BTK dékánja. 1983-tól 1989-ig a helsinki egyetem vendégprofesszora volt. A Magyar Nyelv szerkesztőbizottságának tagja, az Études Finno-Ougrienne (Párizs) mo.-i szerkesztője, az Annales Sectio Linguistica szerkesztője. Kandidátus (1964). 1991-ben Déry Tibor-díjat, 1996-ban Bárczi Géza-emlékérmét, 1997-ben Lőrincze Lajos-díjat, 1998-ban Pais Dezső-díjat kapott. Kutatási területei: a m. irodalmi nyelv története; a m. nyelvtudomány története; a 18. sz. nyelvi élete; a mai m. nyelv; stilisztika.

Művek

A magyar stilisztika vázlata, 1958 (Fábián Pállal, Terestyéni Ferencsel);
A magyar stilisztika útja, 1961;
Régi nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk, 1968;
An Outline of the Hungarian Linguistics = The Hungarian Language, 1972;
A százéves Magyar Nyelvőr és a stilisztika, 1974;
Tanulmányok a mai magyar nyelv szófajtana és alaktana köréből, szerk., 1974 (Rácz Endrével);
Tanulmányok a mai magyar nyelv mondattana köréből, szerk., 1977 (Rácz Endrével);
Tanulmányok a mai magyar nyelv szókészlettana és jelentéstana köréből, szerk., 1980 (Rácz Endrével);

Tanulmányok a mai magyar nyelv szövegtana köréből, szerk., 1983 (Rácz Endrével);
Tanulmányok a századforduló stílusterképeiről, szerző és szerk., 1989;
Fejezetek a magyar költői stílus történetéből, 1990;
Stílusról, stilisztikáról napjainkban, 1994;
A magyar helyesírás alapjai, 1995;
Bárczi Géza, 1995;
Három fejezet a magyar költői stílus történetéből, 1995;
Hol tart ma a stilisztika?, Stíluselméleti tanulmányok, szerző és szerk., 1996;
Stilisztika és gyakorlat, szerk., 1998.

SZÉCSI Ferenc

(Tiszapüspöki, 1892. ápr. 29.–Bp., 1945. jan. 7.): költő, nyelvész, műfordító. Kutatási témái: olasz–m. irodalmi kapcsolatok, Petőfi olasz fordítói, szóalkotások, szótárak. Olasz költők műveit fordította.

Művek

Addio Signorina, v., 1923;
Napraforgó, v., 1924;
Hegedűszóló, v., 1925;
Új magyar szavak szótára, 1926;
Idegen szavak nagyszótára, 1936;
Szállóigék, 1937;
Ami a történelemből kimaradt, 1940;
Általános műveltség lexikona, 1941;
Hivatalos és köznapi nyelvünk magyartalanságai, 1942;
Magyar nyelvvédő könyve, 1943.

SZEKERES László

(Szajol, 1927. febr. 1.): irodalomtörténész, műfordító. 1945-ben érettségizett, majd a bp.-i egyetem bölcsészettudományi karán szerzett diplomát. Ezután a szegedi egyetemen volt tanársegéd. 1961–62-ben az Irodalomtörténeti Intézet munkatársa, majd a Petőfi Irodalmi Múz. tudományos főmunkatársa. Részt vesz a Jókai kritikai kiadásban. Cseh és német szépirodalmat fordít.

SZÉL(L) Farkas

(Hódmezővásárhely, 1844. ápr. 28.–Bp., 1909. dec. 17.): jogi író, történész. A jogi egyetem elvégzése és az ügyvédi vizsga letétele után 1868-tól m.-i szolgálatba lépett, 1878-tól Karcag törvényszéki bírója, majd 1882-től bp.-i táblabíró lett, 1883-ban, a tiszaezlári pert követő föllebbezés után Bp.-en ő volt az ügy előadója. 1891–1907 között a debreceni ítélőtábla tanácselnöke. 1907-ben nyugalomba vonult. Neves régiség- és könyvgyűjtő. Közzétette egy 16. sz.-i kódex históriás énekeit (Széll Farkas-kódex, 1884).

Művek

Buda védelme 1849 májusában. Osztrák katonatisztek naplói, 1866;
Költemények, Karcag, 1879;
Egy XVI. századi codex históriás énekei, 1884;
A nagy besenyői Bessenyei-család története, 1890;
A becstelenség és a bíróság előtti megkövetés a Debrecen városi régi jogban, Debrecen, 1897;
Testi büntetések a Debrecen városi régi jogban, Debrecen, 1903;
Debrecen város történetének egykorú verses leírása, Debrecen, 1943.

SZELÉNYI Ödön

(Késmárk, 1877. júl. 12.–Bp., 1931. szept. 18.): irodalomtörténész, filozófus, pedagógiai író. 1900-ban tanári oklevelet szerzett m.–német szakon. 1899-től Mezőtúron, Lőcsén, Késmárkon volt gimnáziumi tanár, 1909-től a pozsonyi, majd a bp.-i ev. teológiai akadémián filozófiát, 1923-tól a bp.-i Veres Pálné Gimnáziumban vallástant tanított. 1925-ben a debreceni egyetemen magántanári képesítést szerzett. 1918-tól Országos Ev. Tanáregyesület titkára, 1927–31-ben szerkesztette a Protestáns Tanügyi Szemlét.

Művek

Goethe Faustja és a keresztyénség, 1905;

A filozófia alapfogalmai, összeállította, 1907;
Írói arcképek, Mezőtúr, 1909;
Jelenkori vallásos áramlatok a modern irodalomban, 1910;
Modern vallástudomány, 1913;
A misztika lényege és jelentősége, 1913;
Genersich János, (1761–1823). Egy szepesi pedagógus [...], Lócse, 1914;
Tessedik Sámuel élete és munkássága, 1916;
A magyar ev. iskolák története a reformációtól napjainkig, Pozsony, 1917;
A neveléstan alapvonalai, 1922;
Zola mint vallásbölcsező, 1925;
A filozófiai pedagógia magyar úttörői, Sopron, 1931.

SZÉLPÁL Árpád

(Törökszentmiklós, 1897. nov. 2.–Sceaux [Franciao.], 1987. márc. 26.): költő. Tanulmányait Bp.-en végezte, a Galilei Kör tagja volt, Kassák csoportjához csatlakozott, első versei a Mában jelentek meg. A forradalmakban az avantgárd csoport publicistájaként vett részt, a Tanácsköztársaság bukása után tíz hónapi börtönre ítélték. A 20-as években a Népszava állandó munkatársa, Kassák Munka-körének tagja. 1925–26-ban a Periszkóp bp.-i szerkesztője. 1933-ban Esztergályos Jánossal megalapította a Munkáskórus c. folyóiratot. 1935–39-ben a Népszava Naptár szerkesztője. 1938-tól a Népszava tudósítója lett Párizsban. 1940-ben a dél-franciao.-i szabad zónába menekült, s mezőgazdasági munkásként dolgozott. 1945 után ismét a Népszava párizsi tudósítója, később Sceaux-ba költözött. A francia rádió m. osztályának munkatársa volt. 1970-ben nyugdíjba vonult.

Művek

Tüntetés, v., 1918;
Szélpál Árpád húsz verse, 1927;
Az új Párizs, Párizs, 1945;
Versek, Párizs, 1977;
Kéréknyom, v., Párizs, 1979;
Les haillons de la vieillesse, v., Párizs, 1982;
Forró hamu, visszaemlékezések, 1984;
Öt év isten háta mögött, visszaemlékezések, 1985;
Csipkebokor, vál. és új v., 1987.

SZEMES Zsuzsa

(Túrkeve, 1950. ápr. 14.): író. Debrecenben nehézgépkezelő, építőgép-szerelő volt. Elvégezte a gépipari technikumot és Bp.-en az egészségügyi szakiskolát. A bp.-i tanárképző főiskolán könyvtár-pedagógia szakos tanári diplomát szerzett. Tanulmányai alatt pásztor, építőipari segédmunkás, toronydarus, kazánfűtő, építőgép-szerelő, könyvtáros és ápolónő volt. A hallgató mélyből (1980) c. első regénye önéletrajzi fogantatású, rendhagyó karriertörténet; szereplői pusztai emberek, építőipari dolgozók, nyírségi cigányok.

Művek

Út a csillagokig, d., 1976;
Kanca Hotel, elb., 1987;
Boldogsziget, r., 1988.

SZEREMLEY Barna

(Tiszadob, 1870. febr. 3.–Kisújszállás, 1917. szept. 16.): irodalomtörténész. 1895-ben szerzett tanári oklevelet, és a kisújszállási gimnázium tanára, majd 1903-tól igazgatója lett. Itt néhány éven át m. irodalomra tanította Móricz Zsigmondot. Móricz rokonszenvvvel emlékezett meg róla.

Művek

Arany János jelleme, „Epilógus”-a tükrében, 1904;
Erőpazarlás, Debrecen, 1913;
Drummond és a drummondizmus, Kisújszállás, 1917.

SZILÁGYI Andor

(Szolnok, 1955. máj. 29.): író. 1983-ban történelem–népművelés szakon végzett az egri tanárképző főiskolán. Volt újságíró, raktáros, kőműves, favágó. 1986-tól a M. Rádió ügyelője, 1993-tól szabadfoglalkozású. Több darabját bemutatták: Rettenetes anya (Szolnok, 1990), Szűz tíz tojással (Stúdió K., 1991), El nem küldött levelek (Radnóti Színház, 1993), Leander és Lenszirom (Szolnok, 1993). Rádiójátékokat és filmforgatókönyvet is írt. Szép Ernő-díjas (1994).

Művek

A világtalan szemtanú, Naivregény, 1989;

Ezoteréma, elb., 1993;

El nem küldött levelek, d., 1994.;

Shalim, r., 1997.

SZILVÁSI Lajos

(Szolnok, 1932. jan. 13.–Bp., 1996. nov. 9.): író, újságíró. 1950-ben érettségizett Keszthelyen. 1950-től az MTI bel-, majd külpolitikai főszerkesztőségének munkatársa. 1954–55-ben a Szabad Nép belső munkatársa, riporter. 1956-ban a Szabadság rovatvezető-helyettese, riporter és tárcaíró. 1957–58-ban az MTI külpolitikai fősztályának rovatvezetője, kiadványszerkesztő. 1958–1977 között az Újítók Lapja olvasószerkesztője. 1977-től a Delta főszerkesztő-helyettese volt. József Attila-díjas (1951). – Első novellái a Fiala írók antológiájában (1951) és a Csillagban jelentek meg. Romantikus-kalandos ellenállási történeteivel, könnyű lektúrjeivel vált népszerűvé.

Művek

Középiskolások, r., 1953;

Riadó a tárnák felett, kistr., 1955;

Fény a hegyek között, r., 1956;

Bujkál a hold, r., 1960;

Csillaghullás, r., 1960;

Appassionata, r., 1961;

Egyszer-volt szerelem, r., 1961;

Nem azért született, r., 1962;

Kinek a sorsa?, r., 1964;

Albérlet a Síp utcában, r., 1964, 19942;

És mégis őrizetlenül, r., 1964;

Fekete ablakok, r., 1965;

Ködlámpa, r., 1967;

Ott fenn a hegyen, r., 1967;

Kipárnázott kaloda, r., 1969;

Születésnap júniusban, r., 1969;

Légszomj, r., 1970;

Vízválasztó, r., 1972;

Ördög a falon, r., 1972;

Egymás szemében, r., 1976;

Hozomány, r., 1978;

Karácsony, r., 1979;

Lélekharang, r., 1981;

Szökőév, r., 1982;

A néma, r., 1985;

Jegenyék-ciklus: 1. A bojnyik, 1987;

2. A jackman, 1988;

3. A kísértet, 1989;

4. Ott fenn a hegyen, 1989.

SZOBOSZLAI Margit

(Kisújszállás, 1939. júl. 27.): műfordító. Kisújszálláson érettségizett 1958-ban, majd az Idegennyelvű Külkereskedelmi Levelezőképző Főiskolán 1960-ban orosz–francia levelezői képesítést szerzett. Egy évig a Metrimpex Vállalatnál dolgozott, azóta orosz és francia szépprózát fordít.

Művek

Bársonyban a barikádokon, életrajzi r., 1981.

TÁBORI Kornél

(Szolnok, 1879. jún. 27.–Auschwitz, 1944. júl. ?): író, újságíró. Tábori Pál apja. Jogot végzett; a Pesti Napló munkatársa, rendőri riporter, haditudósító; a bűnügyi riport első m. művelője volt. 1919-től a bécsi titkos levéltár anyagából számos dokumentumot adott közre (a 48-as kormány iratai, Kossuth elkobzott levelei stb.). Ponyvaregényeket írt. Sokat tett idegenforgalmunk fejlesztéséért.

Művek

A borzalom országa, 1907;
A bűnös Budapest, 1908 (Székely Vladimírral);
Az erkölcstelen Budapest, 1908 (Székely Vladimírral);
Nyomorultak, gazemberek, 1908 (Székely Vladimírról);
Úri gonosztevők, r., 1909;
Humor a bűnben, 1909;
Bűn és szerelem, 1910;
Híres emberek anekdotái, 1910;
A csaló Budapest, 1910;
A kártyázó Budapest, 1912;
Titkosrendőrség és kamarilla, 1921;
Jókai regénye, 1924.

TANTÓ József

Bódogházi Thanthó (Tiszaföldvár, 1888. márc. 13.–Szeghalom, 1973. jan. 1.): író, néprajzkutató. Nagykőrösön szerzett tanítói oklevelet. 1907-től Békésen, 1908-tól Békéscsabán tanított, majd igazgató lett. Az 1. vh.-ban két évet hadifogságban töltött. Utána Békés m. népművelési-közművelődési szakigazgatásában dolgozott; 1922-től a m. népművelési titkára, 1935-től körzeti felügyelője volt. 1928–1943 között szerkesztette Békés vm. népművelési bizottságának évkönyveit és a Magyar Népművelőt (1928–1943).

Művek

1849. október 6., Békés, 1907;
Adatok a magyarság néprajzához, 1921;
A magyar nép jelleme Arany János költészetének tükrében, Nagykőrös, 1928;
A magyar bánat, Gyula, 1938;
Borús magyar ég alatt, Gyula, 1941;
A gyönki gimnáziumhoz, Gyöngyös, 1956;
Arany tanár úr óráján, Nagykőrös, 1957.

TAPOLCAINÉ SÁRAY SZABÓ Éva

(Tiszavárkony, 1938. márc. 7.): könyvtáros, sajtótörténész. Az ELTE-n m.-könyvtár szakon végzett, doktorált sajtótörténetből. 1962-től a tatabányai megyei könyvtár munkatársa. Az Új Forrás c. folyóirat és több honismereti, helytörténeti kiadvány szerkesztője. A Szabó Ervin Emlékérem kitüntetettje.

Művek

Komárom megye a sajtóban, 1945–1965, Tatabánya, 1969, 1971;
Komárom megye a sajtóban, 1965–1970, Tatabánya, 1976;
Új Forrás, 1969–1973, repertórium, Tatabánya, 1974; (új, bőv. kiad., 1969–1988);
Kéziratok megyénkről, Tatabánya, 1979;
A Minden Gyűjtemény Repertórium, 1789–1792, Tatabánya, 1979;
Adalékok Tatabánya (művelődés)történetéhez, Tatabánya, 1994;
Források és tanulmányok Tatabánya oktatástörténetéhez, Tatabánya, 1995.

TARNAY Alajos

(Jászberény, 1870. ?–Bp., 1933. ?): dalszerző. Tanulmányait a Zeneakadémián végezte, egy ideig a Fodor zeneiskolában tanított. 1907-től a Zeneművészeti Főiskola zongora szakának tanára. Termékeny dalszerző, népies m. műdalokat, zongoradarabokat írt.

Művek

Emlékeim. Régi világ, régi emberek, 1931;
Tarnay Alajos új dalai, 1902.

THÚRI FARKAS Pál

(Mezőtúr, ?-Abaújszántó, 1571. dec. 1.): református egyházi író. Thúry György apja. Szülővárosában tanult, és talán tanított is, majd 1555-től a wittenbergi egyetemre járt, a m. coetus alapító tagja. Legkésőbb 1557-től Tolnán, 1558-tól Sárospatakon rektor, 1560–61-ben Sajószentpéteren prédikátor. 1563-ban mint a helvét irány egyik kezdeményezőjét ev. földesura, Perényi Gábor Wittenbergbe és Lipcsébe küldte teológusok véleményét kérni. A kedvezőtlen válasz és a füzéri hitvita (1564) után Thúri Farkas Pál elmenekült, Biharon lett lelkész. Részt vett az erdélyi antitrinitáriusok elleni küzdelemben. 1569-ben Abaújszántón első pap; az itteni templomban temették el. A török hódoltság egyházi viszonyairól szóló lat. levelét Johannes Bocatius (1613) és Szenci Molnár Albert (1616) adta ki. Híres lat. disztichonja Kálvin Intitutiójáról.

Kiadások

Idea christianorum Hungarorum = KATHONA Géza, Fejezetek a török hódoltsági reformáció történetéből, 1974.

TÓTH Pál Péter

(Jászárokszállás, 1942. jún. 28.): történész, szociológus. 1965-ben a debreceni egyetemen történelem-földrajz szakos diplomát szerzett. 1971-ben szociológiából, 1979-ben filozófiából doktorált. 1965-től a KLTE aspiránsa, 1968-tól az egyetem KISZ-szervezetének munkatársa volt. 1975–79-ben az ELTE-n aspiráns, 1978–80-ban az ELTE Szociológiai Intézetében tudományos kutató, 1981–85-ben docens, 1986-tól a Magyarságkutató Intézet, 1992-től a Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa. A szociológiai tudomány kandidátusa (1979).

Művek

Általános szociológia, 1982 (Bánlaky Pállal);
A magyar értelmiség története a két világháború között, 1–2, 1980–83;
Metszéspontok, A Turultól a Márciusi Frontig, 1983;
Agrárszociológiai írások Magyarországon 1900–1945, szerk., 1984;
Messiások, 1987;
Ítéletidő, 1991;
Nemzetközi vándorlás – Magyarország, 1993;
Czettler Jenő, Mezőgazdaság és szociális kérdés, szerk., bev., 1995;
A népi mozgalom és Magyarország, szerk., 1997 (Sipos Leventével);
Haza csak egy van?, Menekülők, bevándorlók, új állampolgárok Magyarországon, 1988–1994, 1997.

TÓTH Sándor

(Szolnok, 1939. aug. 18.): író, költő, újságíró. Esztergomban érettségizett 1958-ban. Teológiai tanulmányait Egerben kezdte, 1960–62-ben Bp.-en végezte. 1972-ben az ELTE-n m.-történelem szakos diplomát szerzett, és elvégezte az újságíró-iskolát. 1971-től az Új Ember munkatársa, majd olvasószerkesztője. A Vigília zenei rovatát írta, és az Országos Filharmónia műsorvezetője volt. 1990–94-ben országgyűlési képviselő. 1995-től az esztergomi Vitéz János Katolikus Tanítóképző Főiskola tanszékvezető tanára. József Attila-díjas (1994). – Meditatív hangú lírájában, tájköltészetében Sík Sándor, Áprily Lajos, Rónay György örökségét folytatja.

Művek

Belül ragyoghatsz, v., 1992;
LAGERLÖF, Selma, Krisztus-legendák, ford., 1992;
Kövek és pillangók, v., 1994;
LAGERLÖF, Selma, Az Antikrisztus csodái, ford., 1997.

TÓTH Tihamér

(Szolnok, 1889. jan. 14.–Bp., 1939. máj. 5.): katolikus egyházi író. Teológiai tanulmányait Bp.-en és Bécsben végezte; Hevesen segédlelkész, Gyöngyösön hitoktató volt. 1913-tól az egr-i hittudományi főiskolán tanított, 1918-tól a bp.-i Központi Papnevelő Intézet tanulmányi főfelügyelője, 1931-től

kormányzója. 1924-ben a bp.-i egyetem magántanára lett. 1925-től a hitszónoklattan nyilvános rendes tanára, az egyetemi templom hitszónoka. 1927-ben apáttá, majd pápai prelátussá nevezték ki. 1938-ban veszprémi segédpüspök, 1939-től megyés püspök volt. A serdülő- és ifjúkor pedagógiai kérdéseivel foglalkozó könyvei a kor valláserkölcsei nevelésének jellegzetes művei.

Művek

A magyarországi egyház joga vagyonához és a szekularizáció, Eger, 1914;

Az élet értelme és a szenvedés, 1914;

Levelek diákjaimhoz, 1919;

Az intelligencia lelki gondozása, 1923;

Dohányzol?, 1923;

Ne igyál!, 1923;

A tiszta férfiúság, 1923;

A művelt ifjú, 1924;

A jellemes ifjú, 1925;

Hiszek egy Istenben, 1932;

Krisztus diadala, 1942;

Tóth Tihamér összegyűjtött munkái, 1-22, 1935-38.

TURCHÁNYI Tihamér

(Jászberény, 1874. máj. 19.-Bp., 1930. ápr. 24.): történész. 1901-ben szerzett latin-történelem szakos tanári oklevelet, majd Nyitrán, Lugoson, később Bp.-en tanított.

Művek

Krassó-Szörény-vm. néprajzi viszonyai a mohácsi vész előtti időkben, Lugos, 1901;

Rogierius mester siralmas éneke a tatárjárásról, 1904;

Krassó-Szörény megye története, 1, Lugos, 1906;

Magyarországi monostorok gazdasági viszonyai a tatárjárás előtt, 1909.

TURI Elemér

(Mezőtúr, 1874. ápr. 3.-Bp., 1944. jún. 21.): író. Turi András apja. 1894-ben színészoklevelet szerzett. A m. színészet humoráról rádiósorozatban adott összefoglaló képet. Asszonyok c. színművét bemutatták Debrecenben, Kolozsvárt, Bp.-en. Vihar a baba körül c. vígjátékát, amelyet fiával írt, a kassai színház mutatta be 1943-ban.

Művek

Viszontlátásra János!, r. [1944].

ÚJ Péter

(Karcag, 178?. ?-Karcag, 1842 után): költő. Jegyző, később nagykun kerületi számvevő, majd ügyész, Csokonai barátja volt. Kun történet a régi időkből (Nagyvárad, 1825 k.) c. könyve két költői elbeszélést tartalmaz (Kun Erzsébet, Zádor és Ágota a' Debretzeni útban). Ez utóbbi népszerű lett, többször megjelent, átdolgozták, folklorizálódott.

Kiadások

Zádor és Ágota, Karcag, 1927.

VARGA Imre

(Jánoshida, 1912. okt. 31.): irodalomtörténész. 1936-ban az Eötvös-kollégium tagjaként m.-francia-olasz szakos diplomát szerzett a bp.-i egyetemen. 1937-1958 között tanított. 1958-tól az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, főmunkatársa, tanácsadója. Kandidátus (1966), a tudomány doktora (1991). Jászberény díszpolgára (1995). Kutatási területe a 17-18. sz. költészete és drámairodalma. Részt vett a Régi Magyar Költők Tára, a Régi Magyar Drámai Emlékek és A magyar irodalomtörténet bibliográfiája 1. kötetének szerkesztésében.

Művek

A kuruc költészete hitelessége, 1935;

SZÁDECZKY [KARDOS] Lajos, Miscellania, Egy XVIII. századi versgyűjtemény ismertetése, szerk., 1955;

Magyar nyelvű iskolaelőadások a XVIII. század második felében, 1967;

Le Baroque en Hongrie, Montauban, 1976;
A kuruc küzdelmek költészete, 1977;
Szentesi György daloskönyve, hasonmás kiadás, szerk., előszó, jegyz., 1977;
A Kuun-kódex, hasonmás kiadás, szerk., előszó, jegyzetek, 1979;
A magyarországi protestáns iskolai színjátszás forrásai és irodalma, Fontes ludorum scenicorum in scholis protestantium in Hungaria, 1988;
Protestáns iskoladramák, 1-2, szerk., 1989;
Assisi Szent Ferenc perugiai legendája, ford., bev., jegyz., 1990;
A magyarországi katolikus intézmények színjátszásának forrásai 1800-ig, szerk., kiad. 1992 (Kilián Istvánnal, Pintér Márta Zsuzsannával);
A magyarországi protestáns iskolai színjátszás a kezdetektől 1800-ig, 1995.

VARGA Sándor Frigyes

(Túrkeve, 1904. nov. 18.-?, 1976. ?): bibliográfus, filozófiai író, költő. 1935-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett a bp.-i egyetemen, 1938-tól az OSZK munkatársa, 1965-ben nyugállományba vonult.

Művek

Ismeretlen sziget, v., 1933;
A sport, Kultúrfilozófiai tanulmány, 1936;
Bevezetés a táncirodalomba, 1939;
A középkori könyvfestészet színei, 1941;
Magyar munkásmozgalmi bibliográfia, 1848–1948, 1–2, 1949;
A magyar munkásmozgalmi sajtó bibliográfiája 1848–1948, 1–4, 1951–1959;
A magyar bibliofil kiadványok bibliográfiája, 1962 (Milhoffer Alajossal).

VERSEGHY Ferenc

1794-ig Versegi (Szolnok, 1757. ápr. 3.–Buda, 1822. dec. 15.): nyelvész, költő, esztéta, író. 1766-tól Pesten, 1769-től Egerben járt gimnáziumba. 1771-től egri papnövendék, 1777-ben kilépett a szemináriumból, a budai egyetemen hallgatott jogot. 1778-ban a pálos rendbe lépett, 1779–84-ben a budai egyetemen tanult. Bessenyei köréhez, Anyoshoz, Kreskayhoz csatlakozott. 1781-ben pappá szentelték, 1783-ban filozófiai doktor, 1784-ben teológiai baccalaureus lett. 1784-től pesti m. hitszónok. Rendjének feloszlatása után 1786-tól óbudai helyőrségi lelkész, 1788-tól a tábori főpap titkára a török háborúban, súlyos betegen tért haza. Budán telepedett le, alkalmi nyomdai, fordítói munkákat vállalt, a kassai Magyar Museum munkatársa volt. 1788-ban és 1792-ben sikertelenül pályázott cenzori állásra. 1794 júliusában Hajnóczy beszervezte a m. jakobinus mozgalomba; halálra ítélték, de kegyelmet kapott. 1794-től 1803-ig Kufsteinban, Grazban, Spielbergben raboskodott. 1804–10-ben gr. Szapáry Leopoldina, 1811–12-ben br. Prónay László nevelője, 1806-tól József nádor m. nyelvmestere. 1808-ban ismét elutasították cenzori pályázatát. Az egyetemi nyomdának fordított, korrektúráját javított, szótárakat gondozott, a helytartótanács megbízásából tankönyveket írt. – Faludi-, P. J. Sautel-, Ovidius-utánzatai és késő barokk vallásos énekei után (A Parnassus hegyén zengedező magyar musa, ms., 1781) az 1780-as években könnyed rokokó dalokat írt. Átdolgozta Herder, Lessing, Kotzebue, Klopstock stb. verseit német dalgyűjteményekből (Göttinger Musenalmanach, J. A. Steffan, Sammlung deutscher Lieder, Haydn, XII Lieder für Clavier stb.). A szegfű az első m. Goethe-fordítás. 1785-ben jozefinista, deista, polgári utilitarista prédikációiban a tolerancia, az egyháztól elválasztott laikus állam mellett érvelt (A mostani derülésnek fontosabb kérdéseiről, ms.). Lefordította J. J. Dusch Erkölcsi leveleit (ms.). Németből 1790-ben fordított II. József-életrajza kéziratban maradt. A rendekhez írt disztichonos röpiratokban az ipar, a kereskedelem, az „elmeszabadság” pártolását sürgette (A magyar hazának anyai szózatya), a m. nyelv jogaiért fölszólalókat ünnepelte (Emlékeztető oszlop). Egy jó szívből költött szatíra c. hexameteres röpirata (1791) az irodalmi harcokat ítélte el; A teremtésről a newtoni világkép szerint kezdett tankölteményt. Batsányi ösztönözte Millot-fordítását (A világnak közönséges történetei, Buda, 1790–91), amelyhez 10 deista, voltaire-iánus értekezést csatolt. Emiatt elszenvedett nagyszombati papi fogságából (1793) a szabad gondolkodást védő episztolát írt Koppi Károlynak. A Sulzert követő Rövid értekezések a musikáról VI énekekkel (Bécs, 1791) szerint a művészet célja a jót megszerettető érzelmi és erkölcsi hatás. A Sulzer, Ramler nyomán írt, az ihlet fontosságát kiemelő Mi a poézis? és ki az igaz poéta? (Buda, 1793) csak az időmértékes verselést fogadja el, 24 versét és Horatius Ars poeticájának fordítását közölte. Prózában, nem eredeti mértékű

versbetétekkel lefordította Aiszkhülosz A lebilincsezett Prometheusát (Buda, 1792), m. viszonyokra átdolgozta Kotzebue darabjait (A szerelem gyermeke, Buda, 1792; A formenterai remete, Pest, 1793). Proludiuma (Pest, 1793) Adelung nyomán a nyelvjárások, művelt köznyelv kérdéseit tárgyalta. 1794-ben levéllel fordult H. G. Porthan turkui nyelvészhez; Hajnóczy kérésére lefordította a Marseillaise-t (A marsziliai ének). Fogságában verset írt Szentjóni Szabó László halálára, Az Inn vizéhez; megismerte Herder történelemfilozófiáját, evolúciótanárról kezdett hexameteres tankölteményének (Érzékeny gondolatok az emberi nemzetről) töredékeit A régi aranykorról, Az emberi nemzetnek életkorai, Az emberség, Az emberi nemzetnek korai c. verseiben használta föl. Sterne Tristram Shandyjét a Sándi Gábor [...] élete és vélekedései c. töredékben magyarította. Szabadulása után megjelent Rikóti Mátyás (Pest, 1804) c. satirikus eposza a provinciális barokk versfaragás és mitologizáló antikizálás stílusparódiája, a nemesítve gyönyörködtető, természetű költészet eszményítése; hatott rá Pope Dunciadje, Boileau, J. J. Engel, Batteux, Sulzer. Kiadta Horatiust utánzó ódáit (A közepszerűség, A tél, A tavasz, Horatiushoz, A régi classicus auctorokhoz), La Fontaine, Voltaire nyomán írt humoros és satirikus verses meséit (A baktai paraszt, Szentesiné) a Magyar Aglájában (Buda, 1806), dalszövegeit A magyar hárfásban is (Pest, 1807). Kéziratos töredék maradt Égfi Ferenc c. eposzkísérlete, Az irgalmasság c. tankölteménye. Kolomposi Szarvas Gergely [...] élete és vélekedései (Pest, 1804–05) c. laza társalgási regényének sterne-i hőse parlagi műveletlenséget és romlatlan természetességet ötvöz. Társadalmi és lélektani regénykísérletei adaptációk: a Gróf Kaczaifalvi László (Pest, 1808) A. H. Lafontaine rousseau-iánus Der Naturmenschée, a Külneki Gilméta (Pest, 1808) H. F. Unger Karoline von Lichtfeldjéé. Nyelvelméleti műveihez (A tiszta magyarság, Pest, 1805; A filozofiának a talpigazságira épített felelet, Pest, 1818) nyelvészeti szójegyzékeket csatolt; mérsékelt nyelvújító volt. Révai Miklóssal szemben az ipszilónista helyesírást hirdette. Nyelvészeti és esztétikai nézeteinek összegzése az Analytica institutionum linguae Hungaricae (Buda, 1816–17). Foglalkozott a Káldi-féle bibliafordítás nyelvi modernizálásával a héber és görög eredeti alapján. 1820-tól az Egyházi Értekezések és Tudósítások munkatársa, Tassót, Voltaire-t fordított, m. nyelvű kantianus filozófiai szótárt szerkesztett (Lexicon terminorum technicorum, Buda, 1826).

Művek

Szemelvények nyelvtudományi műveiből, kiad. CSÁSZÁR Elemér, Pozsony-Bp., 1904;

Kisebbségi költeményei, kiad. CSÁSZÁR Elemér–MADARÁSZ Flóris, 1910;

Gróf Kaczaifalvi László, bev. MIKSZÁTH Kálmán, 1911;

GORZÓ Gellért, Adalékok Verseghy Ferenc életéhez és költészetéhez, ItK 1914;

HORVÁTH Konstantin, Verseghy Ferenc néhány ismeretlen költeménye, ItK 1925;

HORVÁTH Konstantin, Verseghy Ferenc néhány ismeretlen verse, ItK 1928;

HORVÁTH Konstantin, Verseghy Ferenc egy ismeretlen verses regénye, ItK 1930;

HORVÁTH Konstantin, Verseghy Ferenc egy ismeretlen bölcselmi költeménye, ItK 1930;

Rikóti Mátyás, kiad. PAUKA Tibor, KEMÉNY László, 1935;

GÁLOS Rezső, Egy esztendő Verseghy Ferenc életéből, Kiadatlan levelei 1811–12-ből, Győr, 1935;

HORVÁTH Konstantin, Az Egyházi Értekezések és Tudósítások története, Verseghy Ferenc és Horváth János levelezése, Veszprém, 1937;

GÁLOS Rezső, Verseghy Ferenc zsengei, ItK 1938;

GÁLOS Rezső, Verseghy Ferenc kiadatlan költeményei, ItK 1939;

GÁLOS Rezső, Verseghy Ferenc kiadatlan tanítókölteménye, ItK 1941;

Válogatott versek, kiad. VARGHA Balázs, 1956;

JANCSÓ Elemér, Adatok az erdélyi felvilágosodás történetéhez, NyItudK 1960;

Rövid értekezések a musikáról, hasonmásban kiad. SZURMAY Ernő, Szolnok, 1972;

A magyar nyelv törvényeinek elemzése, 1–12, kiad. SZURMAY Ernő, Szolnok, 1972–1979;

A tiszta magyarság = Pennaháborúk, kiad. SZALAI Anna, 1980;

Kiadatlan írásai, 1–2, kiad. DEME Zoltán, Szolnok, 1982–1983, 3, kiad. FRIED István, Szolnok, 1987;

Értekezés a Szentírás magyar fordításáról, kiad. SZURMAY Ernő, Szolnok, 1987;

Levelek és vitairatok, Verseghy Ferenc és kortársai a Káldi-féle bibliafordítás új, javított kiadásáról, szerk. SZURMAY Ernő, Szolnok, 1987;

Levele Porthan finn nyelvész professzornak 1794-ből, hasonmásban kiad. KAPOSVÁRI Gyula, Szolnok, 1987;

Erkölcsei levelek, kiad. HORVÁTH Károly, Szolnok, 1988;

Válogatott művei, kiad. VARGHA Balázs, 1989.

WERNER Adolf Vilmos

(Tiszafüred, 1867. máj. 14.–Zirc, 1939. febr. 5.): esztéta. 1883-ban belépett a ciszterci rendbe. A bp.-i egyetemen filozófia szakon doktori oklevelet szerzett. 1890-ben szentelték pappá, és kinevezték a székesfehérvári ciszterci gimnázium tanárává. 1904-től a bajai gimnázium tanára, 1917-től az egri gimnázium igazgatója, 1921-től tankerületi főigazgató, 1924-ben zirci apáttá választották. Baján Babits Mihály az ő igazgatása idején töltötte gyakorló tanári évét (1905–06). A Gárdonyi Géza Társaság alapító tagja. Írt Gvadányiról, Kisfaludy Sándorról és Vörösmarty Mihályról.

Művek

Goethe és Kármán, esztetikai tan., Szombathely, 1890;
Kisfaludy Sándor levélregénye, 1890;
A székesfehérvári kat[holikus] főgimnázium története, Székesfejérvár, 1896;
A bajai főgimnázium története, Baja, 1914;
Pázmány Péter négy prédikációja, Szeged-Bp., 1914.

WITTMAN Tibor

(Jászberény, 1923. jan. 23.–Szeged, 1972. júl. 31.): történész. 1946-ban a bp.-i egyetemen az Eötvös Kollégium tagjaként történelem–latin szakos tanári diplomát szerzett. Pécsen és Bp.-en a tanárképző főiskolán, 1957–58-ban a debreceni egyetemen tanított. 1958-tól a JATE egyetemes történeti tanszékén docens; 1961-től egyetemi tanár, 1963-tól dékánhelyettes, 1964–67-ben oktatási rektorhelyettes volt. 1967-ben megalapította a Latin-Amerika történetével foglalkozó tanszékét. Kandidátus (1955), a tudomány doktora (1962). A Habsburg-ellenes erdélyi függetlenségi harcok nemzetközi összefüggéseinek vizsgálatával, a Habsburg-birodalom tartományának kérdéseivel, később Latin-Amerika történetével foglalkozott. A régi m. irodalommal kapcsolatos tanulmányokat is közölt.

Művek

Történelmünk haladó hagyományai, 1952;
Bethlen Gábor, 1952;
Az árforradalom és a világgpiaci kapcsolatok kezdeti mozzanatai 1566–1618, 1960;
Németalföld aranykora, 1965.;
I. Fülöp, 1967;
Latin-Amerika története, 1971.

ZALÁN Tibor

családi nevén Lipák (Szolnok, 1954. aug. 27.): költő, író. 1978-ban m.–oroszlakon szerzett oklevelet a JATE-n. 1981-ig szabadfoglalkozású, 1985-ig szakközépiszkolai tanár volt. 1983-tól a Kortárs munkatársa, 1985-től a versrovat vezetője. 1992-től a Szivárvány bp.-i társszerkesztője. Radnóti-díjas (1981), Graves-díjas (1984), clevelandi József Attila-díjas (1987). 1997-ben Alföld-, Csokonai- és Kortárs-díjat kapott. – A vallomásos líra hagyományos elemeit az avantgárd formaújító gesztusaival állítja meglepő, olykor paradox összefüggésekbe. Költészetére jellemző a hagyományos szövegegység felbontása, az irodalmi és képi elemek egybeszerkesztése. Hangjátékait rendszeresen előadja a M. Rádió.

Művek

Földfogyatkozás, v., 1980;
Ver(s)ziók, antológia, szerk., 1982 (Kulcsár Szabó Ernővel);
Álom a 403-as demokráciában, v., 1984;
Opus N.: KOGA, v., 1984;
és néhány akvarell, v., 1986;
Hagyj még, idő!, v., 1988;
HI-SZEN, a guruló madár, meser., 1988;
Borús reggeli üzenetek, v., 1989;
Bongóc a tavaszban, mese, 1990;
Bongóc a nyárban, mese, 1991;
Amerika, körülírások, munkapad, Tatabánya, 1992;
Kívül, v., Pécs, 1993;
Seregszámla, v., 1994;
Áttűnések – áttűntetések, 1994;

Aversion, mesék, 1995;
Fénykorlátozások, v., 1995;
Királylányok könyve, mesék, 1996;
Fénykorlátozás, 1996;
Átszivárgások, Veszprém, 1997;
Papírváros, Egy lassúdad regény, kimerülve, 1998.

ZOVÁNYI Jenő

(Szilágyzovány, 1865. szept. 11.–Bp., 1958. jún. 24.): református egyháztörténész. Szilágycsehiben, Nagybecskón, Zilahon tanult. Teológiát a nagyváradai kat. püspöki szemináriumban, majd ref. vallásra térve Sárospatakon és Utrechtben hallgatott. 1889-ben Sárospatakon teológiai magántanár, 1917-ben a debreceni egyetem t. doktora. 1891-től Kolozsvárt, 1894-től Tiszaföldváron lelkész; 1901-től Sárospatakon a teológia, 1914-től a debreceni egyetemen az egyháztörténet tanára. Kálvinról vallott nézetei miatt 1910-ben elmozdították állásából, de 1912-ben perújrafelvétel után visszahelyezték. 1918–19-ben tanúsított magatartásáért 1920-ban a ref. konventi bíróság megfosztotta lelkészi jellegétől, 1922-ben nyugdíjazták. 1945-ben rehabilitálták. A történettudomány doktora (1956). A prot. egyházi reformirányzatokról végzett kutatásai úttörők; adatközlései, egyháztörténeti lexikona, összefoglaló művei hiánypótlók.

Művek

Tanulmányok a magyar protestáns egyház és irodalom történetéből, Sárospatak, 1887;
A coccejanismus története, 1890;
Theológiai ismeretek tára, 1–3, Mezőtúr, 1894–1901;
Bessenyei György, mint ref. főconsistoriumi titkár, Sárospatak, 1909;
Kiseb dolgozatok a magyar protestantizmus történetének köréből, Sárospatak, 1910;
Puritánus mozgalmak a magyar református egyházban, 1911;
A reformáció művelődéstörténeti jelentősége, Debrecen, 1916;
A felvilágosodás története, 1922;
A reformáció Magyarországon 1565-ig, 1922;
Szekfű és társai történetírása, 1938;
A Tiszántúli Ref. Egyházkerület története, Debrecen, 1939;
Új egyháztörténetírás, Kvár, 1940;
Zoványi Jenő cikkei a Theológiai Lexikon számára a magyarországi protestantizmus köréből, 1940;
Akadémikus, céhbéli és dilettáns egyháztörténetírók, 1943;
A magyarországi protestantizmus 1565–1600-ig, 1977;
Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon, 1977;
A magyarországi protestantizmus története, 1895-ig, Debrecen, 1990.

ZSIGMOND Ferenc

(Kunhegyes, 1883. márc. 6.–Kunhegyes, 1949. júl. 20.): irodalomtörténész. 1905-ben m.–latin szakon végzett Kolozsvárott. 1906-ban doktorált. 1906-tól Karcagon, 1922–1934 között Debrecenben tanított. 1923-ban a debreceni egyetem magán-, 1930-ban rendkívüli tanára. 1925-ben az MTA lev., 1942-ben rendes tagja. 1945-ben tartotta székfoglalóját (Orosz hatások irodalmunkban). 1934-ben nyugdíjba vonult, és Bp.-re költözött, 1942-ben visszatért szülőfalujába. 1949-ben öngyilkos lett.

Művek

Vas Gereben, 1919;
Gárdonyi Géza, 1921;
Mikszáth írói egyénisége mint kortörténeti dokumentum, Debrecen, 1923;
Jókai, 1924;
Jókai és Debrecen, Debrecen, 1925;
Jósika Miklós, 1927;
Mikszáth Kálmán, 1927;
Herczeg Ferenc, Debrecen, 1928;
Az Ady-kérdés története, Mezőtúr, 1928;
A magyar nemzeti irodalom története, 1–2, Debrecen, 1932–33;
Dugonics stílusa, Debrecen, 1936;

A debreceni református kollégium története, Debrecen, 1937;
A Debreceni Kollégium és a magyar irodalom, Debrecen, 1940;
Vörösmarty élete és művei, 1940.

ZSIGRAY Julianna

Serák; Aradi Eszter (Törökszentmiklós, 1908. febr. 15.–Kiskunhalas, 1987. febr. 21.): író, költő. Első írásai a Nyugatban jelentek meg. 1929-ben az Új Idők novellapályázatának győztese. 1930-tól 1944. márc. 19-ig a Singer és Wolfner Könyvkiadó lektora. 1939–1940 között Az Én Újságom szerkesztője. Történelmi, életrajzi regényei szórakoztatóan kínálnak ismereteket, és irodalmi értéket is képviselnek.

Művek

Szüts Mara házassága, r., 1931;
Erzsébet magyar királyné, r., 1938;
A Sugár úti palota. Erkel Ferenc életregénye, 1957;
Tragikus keringő, Lehár Ferenc életregénye, 1959;
Tékozló élet, Reményi Ede életregénye, 1963;
Csendességi fogadalom, r., 1971;
Tőr és paróka, r., 1986.

MUTATÓK

A mutatóban a megye településneveit, a digitalizálható szerzők neveit és a már digitalizált műveket tettük visszakereshetővé.

A „gyökeres állat”	23	Karcag.....	3, 5, 14, 21, 23, 28, 30, 35, 41, 45
Abádszalók.....	2, 3, 10, 11, 16	KARCZAG Vilmos.....	18
ANTAL Mihály.....	2	KARCSÚ Antal.....	19
BABIK József.....	3	KEMPELEN Riza.....	20
BALLA Miklós.....	3	Kenderes.....	6, 13, 31
BARANYI Pál.....	4	KERÉKGYÁRTÓ Árpád Alajos.....	20
Barbaricum	23	Kétpó.....	30
BERNÁT Gáspár.....	4	Kilépés	26
Bernát Gáspár adomái, élcei, apró freskóképei és gazsiadáái	4	Kisebb költeményei	42
BISTEY András.....	4	KISS István.....	22
Boldog emberek, szociográfiai riportok	23	Kistűjszállás.....	6, 17, 22, 23, 26, 27, 29, 34, 37, 38
Cibakháza.....	8, 26	KONCZ Ákos.....	22
Csépa.....	28	KÖRMENDI Lajos.....	23
CSIKY Kálmán.....	6	Kunhegyes.....	18, 24, 27, 45
Donki Ákos	26	Kunszentmárton.....	2, 24, 26, 32
ÉDES Albert.....	10	KUPA Árpád.....	23
Édesem, ma oly fanyar vagyok...	23	Kurgán	23
EDVI ILLÉS László.....	10	Lángok a víz fölött	5
Égő tetők alatt	4	Levelek a hazából a honba	26
EGRI György.....	10	LIPCSEY Ádám.....	24
ELEFÁNTY Ferenc.....	11	LIPPICH Elek.....	24
Első közös nyarunk	4	Magánkrónikák	23
Élt itt egy ember	4	MAKÓ Pál.....	25
ERCSEI Dániel.....	11	MASZNYIK Endre.....	25
És akkor átmentem a tűzön	26	MÉSZÁROS Károly.....	26
EVVA Lajos.....	12	Mezőtúr.....	3, 5, 8, 11, 12, 18, 21, 25, 26, 30, 32, 36, 39, 40
Falra hányt esztendő	26	MOLNÁR Ferenc.....	26
FAYLNÉ HENTALLER Mariska.....	12	MOLNÁR H. Lajos.....	26
Fegyvernek.....	12, 13, 16	Művész Pista huszonegye	23
FEGYVERNEKI L. Izsák.....	13	NAGY Imre.....	27
Félország, félvilág	31	NAGY Zsigmond.....	28
FOLLINUS János.....	13	Nagyrev.....	27
FORGÓ György.....	13	Összeláncolva	4
GYÖRFFY István.....	14	Öt perc az élet	23
HAVAS Gyula.....	16	PÁJER Antal.....	29
HEVESI József.....	16	PALLAGI Gyula.....	29
HORVÁTH Péter.....	17	PÉTERY Károly.....	30
ILLÉSY János.....	17	PINTÉR Kálmán.....	30
Jánoshida.....	41	Rikóti Mátyás	43
Jász Dekameron	4	SERFŐZŐ Simon.....	31
Jászsalsószentgyörgy.....	13	SOMOGYI Károly.....	32
Jászapáti.....	4, 18, 25, 29	SZABOLCSKA Mihály.....	33
Jászárokszállás.....	14, 22, 39	Szajol.....	35
Jászberény.....	4, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 22, 26, 39, 40, 41, 43	SZANA Tamás.....	34
Jászfényszaru.....	30	SZÉL(L) Farkas.....	35
Jászfákóhalma.....	19	SZELÉNYI Ödön.....	36
Jászladány.....	2	SZEREMLEY Barna.....	37
JUHÁSZ Máté.....	18	Szibéria melege	4

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Versegly Ferenc Könyvtár digitalizációs tervének
1. sz. melléklete

Szolnok	3, 4, 5, 6, 11, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 28, 30, 31, 32, 37, 38, 40, 41, 44	
Telefax a Megváltónak avagy IV. Louis Bejgliumban	23
THÚRI FARKAS Pál	39
Tiszaderzs	10, 15
Tiszaöldvár	25, 32, 38, 44
Tiszafüred	4, 24, 34, 43
Tiszaúrt	33
Tiszapüspöki	35
Tiszasüly	12
Tiszavárkony	30, 39
Tószeg	13
Törökszentmiklós	7, 17, 36, 45
TURCHÁNYI Tihamér	40
Túrkeve	9, 23, 24, 27, 33, 36, 41
ÚJ Péter	41
Vad játékok	23
VERSEGHY Ferenc	41
Vezenseny	15
Zagyvarékas	31

**AZ ÚJ MAGYAR IRODALMI LEXOKONBAN SZEREPLŐ
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI SZERZŐK
SZÜLETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI ADATAI
AZ ELHALÁLOZÁS IDŐRENDJÉBEN**

	született	meghalt
MOLNÁR Ferenc	1729	
THÚRI FARKAS Pál	?	1571
FEGYVERNEKI L. Izsák	?	1589
BARANYI Pál	1657	1719
JUHÁSZ Máté	1706	1776
MAKÓ Pál	1724	1793
KISS István	1733	1798
VERSEGHY Ferenc	1757	1822
HORVÁTH Péter	1756	1829
FORGÓ György	1787	1835
ERCSEI Dániel	1781	1836
GYÖRFFY István	1884	1839
NAGY Imre	1817	1840
ÚJ Péter	178?	1842
ANTAL Mihály	1792	1850
KEMPELEN Riza	1829	1858
ELEFÁNTY Ferenc	1823	1863
BERNÁT Gáspár	1810	1873
PÉTERY Károly	1819	1877
MÉSZÁROS Károly	1829	1879
PÁJER Antal	1817	1881
FOLLINUS János	1818	1881
ÉDES Albert	1805	1887
SOMOGYI Károly	1811	1888
KARCSÚ Antal	1827	1893
KERÉKGYÁRTÓ Árpád Alajos	1818	1902
PINTÉR Kálmán	1854	1902
PALLAGI Gyula	1867	1903
CSIKY Kálmán	1843	1905
ILLÉSY János	1861	1905
SZANA Tamás	1844	1908
SZÉL(L) Farkas	1844	1909
LIPCSEY Ádám	1864	1910
EVVA Lajos	1851	1912
BALLA Miklós	1874	1912
KUPA Árpád	1859	1916
EGRI György	1861	1916
KONCZ Ákos	1861	1917
SZEREMLEY Barna	1870	1917
HAVAS Gyula	1893	1918
NAGY Zsigmond	1860	1922
EDVI ILLÉS László	1855	1923
KARCZAG Vilmos	1859	1923
LIPPICH Elek	1862	1924
FAYLNÉ HENTALLER Mariska	1850	1927
MASZNYIK Endre	1857	1927
BABIK József	1862	1928
HEVESI József	1857	1929

SZABOLCSKA Mihály	1861	1930
TURCHÁNYI Tihamér	1874	1930
SZELÉNYI Ödön	1877	1931
TARNAY Alajos	1870	1933
BÁNYAI Kornél	1897	1934
SERESS Imre	1860	1938
WERNER Adolf Vilmos	1867	1939
TÓTH Tihamér	1889	1939
ANGYAL Dávid	1857	1943
HORÁNSZKY Lajos	1871	1944
TURI Elemér	1874	1944
TÁBORI Kornél	1879	1944
KÁDÁR Endre	1887	1944
CZAKÓ Elemér	1876	1945
ELEK Oszkár	1880	1945
SZÉCSI Ferenc	1892	1945
BOROSS István	1897	1945
SZABADFFY Elek	1861	1946
ZSIGMOND Ferenc	1883	1949
LASKAI Mihály	1881	1954
MOLNÁR István	1909	1956
NAGY Emma	1895	1957
PAP Béla	1907	1957
ZOVÁNYI Jenő	1856	1958
CZIBOR János	1922	1961
FÖLDES Jolán	1903	1963
MOLNÁR Pál	1907	1968
SOMLÓ István	1902	1971
DÉRYNÉ SZÉPPATAKI Róza	1793	1972
NAGY Ferenc	1888	1972
SÁNDOR Pál	1901	1972
WITTMAN Tibor	1923	1972
TANTÓ József	1888	1973
NÉMETH Gyula	1890	1976
VARGA Sándor Frigyes	1904	1976
KAMJÉN István	1907	1976
BÁLINT Hugó	1877	
MARÉK Antal	1903	1983
DOBOSINÉ PÉCSI Mária	1885	1985
DÖMÖTÖR Sándor	1908	1986
SZÉLPÁL Árpád	1897	1987
ZSIGRAY Julianna	1908	1987
GULYÁS János	1927	1990
KISS Ernő	1906	1991
SÓS György	1927	1993
MISIK János	1895	
SZILVÁSI Lajos	1932	1996
ANTALFFY Gyula	1912	1997
EMBER Mária	1931	2002
KERTÉSZ Erzsébet	1909	
KISS Tamás	1912	
VARGA Imre	1912	
HARTYÁNYI István	1914	
GOMBOS Imre	1916	
DÉKÁNY Kálmán	1921	
DÉR Endre	1922	

KATKÓ István	1923
OROSZ László	1925
SZATHMÁRI István	1925
BODNÁR György	1927
HERNÁDI Sándor	1927
SZABOLCS Ottó	1927
SZEKERES László	1927
CSETRI Lajos	1928
SYLVESTER András	1928
BOZSIK Valéria	1932
KESZTHELYI Rezső	1933
LUKÁCS Imre, Sz.	1934
SIKLÓS László	1934
FEHÉR Erzsébet	1935
CSUKÁS István	1936
ILUH István	1936
HATVANI Dániel	1937
KERTÉSZ Péter	1937
LADÁNYI Sándor	1937
TAPOLCAINÉ SÁRAY SZABÓ Éva	1938
SZOBOSZLAI Margit	1939
TÓTH Sándor	1939
ABÁDI NAGY Zoltán	1940
KECSKÉS András	1940
ESZES Máté	1941
BISTEY András	1942
KUN András	1942
SERFŐZŐ Simon	1942
TÓTH Pál Péter	1942
JELES András	1945
KÖRMENDI Lajos	1946
MOLNÁR H. Lajos	1946
FÜLEP Katalin	1948
SZEMES Zsuzsa	1950
FABÓ Kinga	1953
ZALÁN Tibor	1954
JUHÁSZ Dezső	1955
SZILÁGYI Andor	1955
SOLYMOSI Bálint	1959
DARVASI László	1962
KECSKEMÉTI Gábor	1965